

LAISVĖ
Semi-Weekly
102-02 Liberty Ave.
Ozone Park 17, N. Y.
Tel. Michigan 1-6887

Entered as second
class matter at the
Post Office of Ja-
maca, N. Y., under
the Act of March 3,
1879.

LAISVĖ

THE LITHUANIAN SEMI-WEEKLY

LAISVĖ—LIBERTY
Dukartsavaitinis
Dalis Queens apskrityje (N. Y.) \$10.00
Kūnadoje \$10.00
Kitur užsienyje \$12.00
Jungtinėse Valstijose \$9.00
Pavienio egzemp. kaina 10 centų

No. 55 ***** Ozone Park 17, N. Y. Penktad., liepos (July) 8, 1960 PRICE 10c A COPY METAI 49-ji

KRISLAI

— Rašo R. Mizara —

Laimingos kelionės!..
Vyksta ir kanadičiai.
Demokratų suvažiavimas.
Reikšminga sukaktis.
Smagus sambūvis!

Kai skaitytojai šiuos kris-
lus skaitys, JAV lietuvių sie-
pentinė pirmoji turistų grupė
jau turės būti Tarybų Lietu-
voje.

Trečiadienį mes turėjome
mūsų mieliems draugams ir
draugėms saunias išleistuves,
o ketvirtadienį — liepos 7 d.
11 val. nakties, sprausminiu
SASo lėktuvu jie turėjo išvy-
ti į Lietuvą.

Per šešias valandas mūsų
turistai pasiekė Kopenhagena,
Danijos sostinę; iš ten lėks į
Helsinkius, Suomijos sostinę,
iš Helsinkių turėtų pakilti
oran apie 9 val. vakaro, o po
poros valandų jų lėktuvus tu-
rėtų nusileisti Vnuokovo aero-
uoste, Maskvoje.

Galimas daktas, kad ten
jų lauks specialus lėktuvas,
kurioje jie už poros valandų
nusileis Vilniaus aerouoste.

Na, ir ten prasidės jų ilgai
lauktoji viesnagė!

Nuoširdžiai linkime, kad jų
kelionė būtų visais atžvil-
giais laiminga ir vaisinga,
kad pasibrėžtu laikui sugrįžtų
namo sveiki ir linksmi!

(Šitos grupės 1-oji dalis,
apie 19 asmenų, išlėkė ir jau
pasiekė Vilnių.)

Iš Kanados taipgi vyksta
grupė lietuvių turistų į Lie-
tuvą — iš viso apie 13 žmo-
nių. Vieni jų lėks per Mask-
vą, kiti per Varšuvą. Kana-
diečiai išskris liepos 13 d.

**Esu tikras, jog Vilniuje visi
jie susitikis, nes visi norės da-
lyvauti liepos 21 dienos šven-
čių iškilmėse.**

Girdėjau, kad smarkiai
formuojasi kita JAV lietuvių
turistų grupė. Ji lėks į Lietu-
vą liepos mėnesio gale. O tre-
čioji grupė lėks rugpjūčio
mėnesį.

Pranciškonų, socialdemo-
kratų ir marjonų lyderiai,
kurie taip džiaugėsi, kad šie-
met JAV lietuvių į Tarybų
Lietuvą nevyks, paskaitė šiuos
krislus, gali rimtai susirgti!

Už keletos dienų Los An-
geles mieste prasidės Demok-
ratų partijos suvažiavimas,
kuris nominuos kandidatus ša-
lies prezidento ir vice-prezi-
dento vietoms.

Dėl kandidatų jau dabar
Demokratų partijos vadovy-
bėje prasidėjo ermyderis, gin-
čai.

Senatorius Kennedy, stam-
bus milijonierius, atrodo, tu-
ri daugiausiai šansų laimėti
mūį.

Bet dar gali būti visko:
peranksti ranka pamoti ir į
senatorių Johnsoną, ir į sena-
torius Symingtoną. Adlai, Ste-
vensonas taipgi turi šalinin-
kų.

Politikoj viskas galima —
dar gali išlįsti ir "tamsūs
arklys"!

Man norėtųsi, kad demo-
kratai nominuotų Adlai Ste-
vensoną. Iš visų numatomų
kandidatų, jis — rimčiausias.

Sukanka 550 metų, kai Za-
lgirio mūšyje lietuviai, lenkai,
rusai, baltarusiai, čekai suri-
mė savo jėgas, sumušė vokie-
čių kryžiuoklių ordina.

Apie tai prašau skaityti is-
toriko J. Jurginio straipsnį,
telpantį šiame "Laisvės" nu-
mery.

Šį mėnesį žalgiriję,
Lenkijoje, vyks didžiausias

"Naujas karas būtų visiems pražūtis," sako Chruščiovas

Viena. — Tarybų Sąjun-
gos premjeras Chruščiovas
lankėsi Vienoje, Linze ir
kituose Austrijos miestuo-
se. Jis apsilankė ir Maut-
hausene, kur pereinotojo ka-
ro laiku naciai turėjo žmo-
nių naikinimo stovyklą.
Chruščiovas pasakė visą ei-
lę kalbų. Štai keletas jo
minčių:

Naujas karas, prie šių
dienų atominį ginklą, bū-
tų visų susinaikinimo ka-
ras. Kas išliktų gyvas nuo
sprogstančios medžiagos,
žūtų nuo radioakcijos.

TSRS premjeras sakė,
kad taikai labai didelį pa-
vojų sudaro dabartiniai
Vakarų Vokietijos valdovai
su Adenaueriu priešakyje.

Ten veikia Hitlerio sėbrai,
jie suokalbina ir dega
kerštu, o ypatingai prieš
Tarybų Sąjungą, kuri par-
bloškė hitlerininkų Vokietij-
ją ir jos talkininkes.

Kas dėl viršūnių konfe-
rencijos, tai Chruščiovas
mano, kad ji galės įvykti
tik po to, kada Jungtinių
Valstijų žmonės išsirinks
naują prezidentą. Bet jis
nurodė, kad tai nėra as-
mens reikalas. TSRS nori
tarti ne su atskirais JAV
valdžios asmenimis, bet su
valdžia. Jis sakė, kad da-
bar JAV prestižas nukri-
tęs, nes Eisenhoweris ir jo
valdžia per daug susirėšo su
Vakarų Vokietijos karo
kurstytojais.

Kubos cukrus, laisvė ir karo pavojus

Washingtonas. — Kongre-
sas vienbalsiai nutarė, kad
prezidentas Eisenhoweris
gali mažinti arba ir visai
sulaikyti cukraus pirkimą
iš Kubos. Pagal abiejų ša-
lių sutartį, JAV per metus
laiko pirkdavo 3,119,655
tonas po virš penkis cen-
tus už svarą. Washingtone
tvirtinama, kad per metus
Kuba už šį pardavimą tu-
rėjo \$120,000,000 pelno.

Kuba gi sako, kad per 10
metų cukraus pardavimas
Jungtinėms Valstijoms jau
padarė \$600,000,000 nuo-
stolių, nes cukrus buvo pa-
gamintas jos teritorijoje ir
dirbant jos darbininkams.

Kubos vyriausybė perėmė
į savo rankas Esso Stand-
ard Oil Co. aliejaus per-
dirbimo fabrikus. Kuba
perims visų užsienio kapi-
talistų fabrikus, kurie ne-
gamins reikmenų, arba sa-
botaušuos jų gaminimą.

Kuboje manoma, kad
JAV turčiai, siekdami nu-
bausti Kubą ekonomiskai,
vyriausybė, stovi už kara-
tuo pat kartu susijodus ir
savo smūgį. Jungt. Valsti-
joms kiekvienais metais
reikalinga 10,000,000 tonų
cukraus. Savo šalyje pasi-
gamina tik apie penktada-
lį. Numatoma, kad Jung-
tinėse Valstijose cukraus
kainos labai pakils, jeigu

jo nepirks Kuboje.
Kuba stengiasi gauti Ita-
lijos, Graikijos, Venezuelos
ir kitų šalių laivų aliejaus
gabenimui. Sakoma, jau
atplaukia italų laivas "Gi-
useppe Giulietti", 27,000
tonų italpos, su aliejumi.

Washingtono pasidalino
specialistų nuomonė reikale
ekonominių žingsnių prieš
Kubą. Vieni mano, kad
Kuba "suklups," o kiti sa-
ko, kad ji nugalės kliūtis,
kaip Egiptas nugalėjo jas
Suezio kanalo reikaluose.
Dabar kapitalistiniame pa-
saulyje yra virš 500 alie-
jaus gabenimo laivų be
darbo. Kuba galės jų pirk-
ti arba pasisamdyti. Fab-
rikus ji paleis į veiklą su
savo specialistais arba su
pagalba atvykusiems iš so-
cialistinių šalių.

Kas bus tada, jei ekono-
minis ir politinis spaudi-
mas nepaklūps Kubos?
Turčiai, kurių plantacijos
ir fabrikus perėmė Kubos
vyriausybė, stovi už kara-
tuo pat kartu susijodus ir
savo smūgį. Jungt. Valsti-
joms kiekvienais metais
reikalinga 10,000,000 tonų
cukraus. Savo šalyje pasi-
gamina tik apie penktada-
lį. Numatoma, kad Jung-
tinėse Valstijose cukraus
kainos labai pakils, jeigu

Sako: Atsitiktinis karas galimas dar 1960 metais

Clevelandas. — Ohio velt-
ijos universiteto profeso-
riai, priešakyje su Dr. John
B. Phelps, studijavo karo
pavojų. Jie priėjo išvados,
kad aksidentalūs (atsitiki-
tinis) karas gali įvykti dar
1960 metais. Atominis ka-
ras galėtų įvykti dėl seka-
mų priežasčių:

(a) Jungtinių Valstijų
gynybos komanda galėtų ji
pradėti gavus klaidingų ra-
daro arba kitokių saugos
punktų pranešimų, arba
klaidingai supratus tuos
pranešimus.

(b) Jis galėtų prasidėti
ir todėl, kad bombiniai
lėktuvai daro praktikavi-
mą su atominėmis bombo-

mis. Lakūnų tarpe galė-
tų atsirasti toks, kuris sa-
vo valia jais numestų ant
kitos šalies.

(c) Jau virš tuzinas bu-
vo nelaimingų atsitikimų
su atominėmis raketomis,
kaip tai įvykis birželio 7 d.
Fort Dix, N. J. "Paklydu-
si" raketa iš Pietinės Korė-
jos, Anglijos, ar kitos ku-
rios šalies galėtų nulėkti į
socialistines valstybes.

(c) Gaikas karas, pada-
rius klaidą militariniams
ir diplomatiniais vadams,
kurie imtųsi žygio manyda-
mi, kad tai bus "tik lokali-
nis ir trumpas karas," ku-
ris galėtų pavirsti į pasau-
linį.

TSRS nušovė už 8,000 mylių raketą

Maskva. — Liepos 5 d.
tarybiniai mokslininkai nu-
šovė už 8,078 mylių į Ramų-
jį vandenyną raketą. Tai
kiklio srityje bvo trys ta-
rybiniai laivai ir iš oro jos
nukritimą matė ir Jungti-
nių Valstijų lakūnai.

Sausio 21 d. ir vasario 1
d. TSRS mokslininkai nu-
šovė raketą į Ramųjį vandenyną
per 7,760 mylių at-
stos. Tada jos nukrito tik
vienos mylios atstojė nuo
taikomosios vietos.

TSRS PASIGAMINO GALINGĄ KASTUVĄ

Maskva. — Ukrainos in-
žinieriai pagamino naują
galingą kastuvą, kuris vienu
"pasėmimu" gali iškelti
ketvirtainiškai šešių pėdų
akmenį. Kastuvas turi pri-
taisytą "jet" rūšies motorą.
Jo pagalba bus galima per
vieną valandą iškasti arba
perkelti 4,444 tonas anglies.
Manoma, kad jį bus galima
pritaikyti ir prie statybos
darbų.

Los Angeles, Calif. — Pietinių Valstijų "demokra- tų" delektai ruošiasi ko- voti prieš prezidentinį kan- didatą, kuris rems "dvo- kiančias" civilines teises.

iškilmės, kuriose dalyvaus ir
Lietuvos delegacijos.

Praėjusį rudenį man esant
Lenkijoje, veik kiekvienas su-
tiktas pilietis sakė:

—Prašome atvykti pas mus
sekamais metais į Žalgirio
sukakties šventes. Matysite,
ko nesate matę!..

Teko ir man dalyvauti Lie-
tuvų Darbininkų Literatūros
Draugijos suvažiavime, įvyku-
siame praėjusį sekmadienį
Philadelphijoje.

Jis paliko man yje gilų
įspūdį.

Suvažiavimas lyg sakytė sa-
kė, kad mes gyvename pa-
žangaus JAV lietuvių judėji-
mo renesanso (atgimimo) lai-
kotarpi.

Smagu buvo čia sutikti daug
draugų ir draugių, per ilgą
laiką nematytų!..

Jau nusigando Kongo nepriklausomybės

New Yorkas. — Vos
tik Belgijos kolonija Kongo
atgavo tautinę nepriklaus-
omybę, kaip komercinė
spauda jau išstoja prieš ša-
lies sudarytą valdžią.

Horts Petzall ir Paul
Mėskil rašo, kad dabartinis
Kongo premjeras Patrice
Lumumba "ruošiasi šalį
perduoti komunistams".
Mat, Kongo vyriausybė pa-
reikalavo, kad būtų belgų
armijos komandierius ge-
nerolas Jansen ir 800 jo
pagalbinį karininkų išvyk-
tų iš Kongo. Kongo organi-
zuoja savas gynybos jėgas
su savais komandieriais.

TSRS mokslininkai lankosi Amerikoje

Washingtonas. — Atvy-
koj Jungtines Valstijas Ta-
rybų Sąjungos atominės
energijos mokslininkai V.
P. Dmitrievskis, A. A. Kol-
omenskis, I. K. Nevizskis,
A. M. Stolvovs ir V. V. Vla-
dimirskis. Jie lankysis į
svarbiausias JAV laborato-
rijas ir kitas mokslo įstaig-
as.

Po jų atsilankymo penki
JAV mokslininkai vyks į
Tarybų Sąjungą, tai Persa
R. Bell, A. E. Ruark, T. H.
Stiž, J. L. Truk ir C. A.
Van Atta. Jie ten taip pat
lankysis į atominės energi-
jos gaminimo įstaigas.

AFRIKIEČIŲ VILTYS IR TARYBŲ SĄJUNGA

Maskva. — Didžiosios
Afrikos tautos viena po ki-
tos laisvinasi iš imperialis-
tų kolonializmo. Jau dvyli-
ka vaistybių ir valstybių
atgavo tautinę nepriklaus-
omybę. Iš tų valstybių dele-
gacijos atvyksta į TSRS
prašyti ekonominės ir teh-
nikinės pagalbos.

Londonas. — Mirė A. Be-
vanas, anglų darbiečių va-
das.

Dalis pirmosios JAV lietuvių turistų grupės jau Vilniuje

(Specialiai "Laisvei")
Vilnius. — Liepos 5 d. į
Vilniaus lėktuvų stotį iš
Varšuvos atvyko šių metų
pirmoji Jungtinių Valstijų
lietuvių turistų grupė. Grupės
sudėtyje yra 19 žmonių
— 16 iš Chicagos ir 3 iš Det-

roito. Svečius šiltai sutiko
keli šimtai vilniečių. Turis-
tai Lietuvoje viešės apie 21
dieną. Jie aplankys svar-
biausius Lietuvos miestus,
pabuvos kokiškuose, aplan-
kys savo gimines.

A. Vaivutskas

Vėliausios žinios

Washingtonas. — Eisen-
howeris sako, kad jeigu
Kuboje "TSRS įsteigs sub-
marinų bazę, tai JAV imsis
tokių žingsnių, kurie bus
reikalingi". Koresponden-
tai numato, kad planuoja-
ma intervencija į Kubą.

Washingtonas. — Prezi-
dentas Eisenhoweris įsakė
sulaikyti cukraus pirkimą
iš Kubos.

New Yorkas. — Apie 20
mylių nuo New Jersey krant-
to, virš Atlanto, sudegė ar
susprogo JAV karo laivyno
orlaivis. Buvo 21 žmogus,
tik trys jų yra išgelbėti.

Roma. — Fašistiniai ele-
mentai užpuolė darbo žmo-
nių susirinkimą. Įvyko kru-
vinos riaušės.

Washingtonas. — Suma-
žėjo Jungtinėse Valstijose
plėno gamyba.

Havana. — Kubos vy-
riausybė pasirengus perim-
ti į savo rankas visas Jung-
tinių Valstijų kapitalistų
įmones. Jų vertė siekia
\$500,000,000. Už fabrikus ir
kitas įmones bus atmokėta
Kubos valstybiniais bonu-
sais.

Havana. — Kubos val-
džia suėmė 8 suokalbini-
kus, vieną nušovė ir du su-
žeidė, nes jie priešinosi
areštui.

Villaci, Austrija. — TSRS
premjeras Chruščiovas sa-
ko, kad dar jo amžiume dar-
bo žmonės valdys pasaulį.

Roma. — Dvi namų dar-
bo bombos buvo mesta į
Tarybų Sąjungos ambas-
ados namą. Jos nesprogo, bet
sudegė.

Washingtonas. — Vice-
prezidentas Niksonas ilgai
tarėsi su Eisenhoweriu.

Pagal save jie v's sprendžia ir kitus

New Yorkas. — C. L.
Sulzberger "The New York
Timese" pasakoja, kad būk
Kinija norinti praėti karą.
Jis rašo, būk Kinijos vadai
sprendžia: jeigu atominia-
me kare žūtų ir 300,000,000
kinų, tai dar kita tiek pasi-
liktų gyvų, gi tuo kartu Ta-
rybų Sąjunga ir Jungtinės
Valstijos viena kita visai
sunaikintų.

Nieko nėra toliau nuo
tictos. Tik lygsvaros nete-
kęs žmogus gali pasakoti,
kad Kinijos vadai norėtų
TSRS arba ir JAV sunaik-
nimo. Jeigu tik JAV pasi-
trauktų iš Kinijos šalį, tai
Tolimuose rytuose būtų ra-
mybė.

J. Curran stoja už unijistų vizitus

Maskva. — Pereitąją sa-
vaitę Joseph Curran, Na-
cionalės marininkų unijos
prezidentas, ir eilė kitų uni-
jų vadų atvyko porai savai-
čių į Tarybų Sąjungą.

Prieš jo ir kitų unijų va-
dų vizitą išstojo AFL-CIO
viršūnės su G. Meany prieš-
akyje.

J. Curran pareiškė: "Aš
nesutinku su AFL-CIO vir-
šininkų pozicija, kurie prie-
šingi darbo unijų narių vi-
zitam į Tarybų Sąjungą...
Aš manau, kad vadovybė
turėtų dar padrąsinti unijų
vadus ir eilinius narius to-
kiems vizitams, ne tas tik
sutvirtintų santykius tarp
abiejų šalių".

KONGO LAIKYSIS NEUTRALISKUMU

Leopoldville. — Kongo
respublikos premjeras Pa-
rice Lumumba pareiškė:
"Aplinkui žmonės klausinė-
ja, kokios politikos laikysis
Kongo respublika... Mes af-
rikiečiai gavę tautinę lais-
vę būsimė pilnai neutrališ-
ki tarp Rytų ir Vakarų ir
draugiški su visomis val-
stybėmis".

Atidėjo kalbas dėl nusiginklavimo

Washingtonas. — Po
to, kai Genevoje pakriko
nusiginklavimo reikalais
konferencija, Valstybės de-
partamentas siūlė tuojau tą
reikalą kelti Jungtinėse
Tautose. Planą rėmė Kana-
da, Anglija ir Italija.

Francūzija tam pasiprie-
sino. Jos vyriausybė sako,
kad jeigu JAV neturi aiš-
kinus nusiginklavimo plano,
tai iš kalbų mažai bus nau-
dos Vakarų propagandai.

KAS BUS DEMOKRATŲ KANDIDATU?

Washingtonas. — Smar-
kiai darbuojasi senatorius
John Kennedy, kad jis būtų
Demokratų partijos kandi-
datu į prezidentus. Dabar
senatorius Lyndon B. John-
son pareiškė, kad ir jis
sieks kandidatūros. Dar
yra ir daugiau norinčių.
Demokratų partijos kon-
vencija prasidės liepos 11 d.
Los Angeles mieste ir ten
įstatys kandidatą.

T. SAJUNGOS LAIVAI JAU LAUKIA RAKETŲ

Honolulu. — Trys Tary-
bų Sąjungos laivai jau pasi-
ruošė Ramiajame vandeny-
ne sugauti raketų viršūnes.
TSRS šaudys į Ramųjį van-
denyną raketomis iš 8,000
mylių atstos. Mokslo sume-
timais yra svarbu ištraukti
iš vandens nukritusios ra-
ketos viršūnę.

Washingtonas. — Prezi-
dentas Eisenhoweris prašo
Kongreso, kad valdžios už-
laikymo išlaidoms dar pridė-
tų \$19,207,000.

New Haven, Conn.

Nelaimė ištiko Joną Pet-
kų, seną "Laisvės" skaity-
toją ir vadininką. Jis dabar
randasi ligoninėje. Adre-
sas: Veterans' Hospital,
Room 3, Third Floor, West
Haven, Conn.
J. Kunca

LAISVE

LITHUANIAN
SEMI-WEEKLY

PUBLISHED BY THE LAISVE, INC.

Published Tuesdays and Fridays, except in case of Holidays.
102-02 LIBERTY AVENUE, OZONE PARK 17, N. Y.
Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N. Y.,
under the Act of March 3, 1879.

Established April 5, 1911

ROY MIZARA, Editor

SUBSCRIPTION RATES

United States, per year	\$9.00	Canada and Brazil, per year	\$10.00
United States, per 6 months	\$5.00	Canada and Brazil, 6 months	\$5.50
Queens Co.	\$10.00 per year	Foreign countries, per year	\$12.00
Queens Co.	\$5.50 per six months	Foreign countries, 6 months	\$6.50

I gurbą tokių reakcinį bilių!

MŪSŲ KRASTO REAKCINIS GAIVALAS jokiū būdu negali nurinti savo kailyje. Jam nepatinka, kad prieš dvejus metus Aukščiausias teismas atėmė iš Valsybės departamento teisę neišduoti pasportų amerikiečiams, kurių politinės pažiūros jam nepatinka. Net iš aplikacijos dėl gavimo pasportų tapo išmestas klausimas apie priklausymą prie Komunistų partijos. Dabar Senato Juridinis komitetas nori tą galią Valsybės departamentui sugrąžinti. Jis išdirbo ir patieks Kongresui tuo reikalu bilių.

Jau net komercinėje spaudoje pasigirsta balsų prieš tokį nelentą bilių. Net toks "N. Y. Times" (liepos 5 d.) griežčiausiai atmeta ir pasmerkia šį Juridinio Komiteto pasimojimą. Anot laikraščio, tai įžeidimas amerikiečiams. Gerai ir teisingai "Times" pataria šiam biliui nūstipti dienos šviesos neišvydus!

Reikia kad visi blaiviaus proto amerikiečiai pakeltų savo balsą prieš reaktionierių pasimojimą sugrąžinti makartistinę begalvystę ir pasportų išdavimo reikalą. Per dvejus metus pasportai buvo išdavinijami laisvai. Ar kas blogo atsitiko Amerikai ir pasauliui? Niekas neatsitiko. Žmonės jaučiasi laisviau. Reikalavimas politinės išpažinties iš piliečių, norinčių pavažinėti po pasaulį, nesutampa su konstitucinėmis žmonių teisėmis.

Gera, teisinga orientacija

VIENA PO KITOS AFRIKOS ŠALYS laimi nepriklausomybę. Beveik visos jos pasisako už taiką ir neutrališkumą tarpe Rytų ir Vakarų. Jos nori gerų, draugiškų santykių su visomis šalimis, neatsižvelgiant į jų socialines santvarkas.

Kaip į tai žiūri arba turėtų žiūrėti mūsų valdžia? Girdisi balsų už tai, kad toms naujoms šalims nebūtų teikiama jokios paramos, jeigu jos atsisako į Vakarų militarinį bloką. Dar daugiau: girdisi balsų už reikalavimą, kad tos šalys sutiktų įsileisti Amerikos militarinės bazes "jų pačių apsaugai", jeigu jos nori užuojautos ir supratimo iš Amerikos pusės.

Tai balsai, kurie nežada nieko gero. Azijos ir Afrikos kraštus reikia palikti ramybėje. Tegū jos orientuojasi nepriklausomai ir neutrališkai. Iš viso militariniai blokai neturi jokio pateisinimo. Su taikos reikalais nesuderinamos ir militarinės bazės svetimuose kraštuose. Prieš jas jau prasideda žmonių sukilimas.

Naujos nepriklausomos valstybės privalo susilaikyti iš visų senųjų ir aukštai technikai išsivysčiusių šalių nuosirdžiausios paramos Joms nelengva atsistoti ant kojų. Per amžius jos buvo imperialistų skriaudžiamos, išnaudojamos ir laikomos baisyje ir smarkybėje. Jos beveik neturi pramonės. Jų žemės ūkio technika labai atsilikusi, primityviška. Ir politiniai jos tebėra gimimo kanciose. Bet jos kupinos ryžto ir idealizmo. Jos veržiasi linkui saulės. Niekas neprivalo joms pakisti kojos su savo planais jas pasigauti į vieną kurią militarinę sąjungą.

Kaip šaukia, taip ir atsiliepia

KUBOS REVOLUCINĖ VALDŽIA negali kitaip elgtis. Jai nebuvo kitos išeities: ji turėjo paimti į savo rankas Amerikos ir Anglijos žibalo kompanijų fabrikus Kuboje. Revoliucinė valdžia negalėjo toleruoti tų kompanijų poelgio, kai jos atsisakė leisti savo fabrikams valyti žibalą, gautą iš socialistinių kraštų. Tai buvo jų sukilimas prieš valdžią. Joms pasidavimas būtų reiškęs sužlugdymą revoliucinės programos.

Viskas rodo, kad panaši istorija bus ir su cukraus fabrikais, ir dar kitokia amerikiečių nuosavybe Kuboje. Mūsų Kongresas priėmė bilių, kuris suteikia prezidentui galią labai sumažinti cukraus įvežimą iš Kubos. Tai paskelbimas ekonominio karo Kubai.

Ką tokiame atsitikime Kuba turėtų daryti? Ji negali nusilenkti ir pasiduoti. Tai būtų atidavimas viso krašto Amerikos kapitalo interesams. To ji padaryti negali, nes Kubos liaudis tokio pasidavimo netoleruotų. Vadinasi, Kubos valdžia bus priversta konfiskuoti Amerikos nuosavybes Kuboje. Kaip šaukiama, taip bus ir atsiliepiama. Kalti tie, kurie tokiais žygiais ir boikotais provokuoja jaunutę revoliucinę valdžią.

Kodėl mūsų vyriausybė šoka pagal žibalo ir cukraus trusto muziką? Todėl, kad jai arčiau prie širdies didžiojo kapitalo, o ne paprastosios liaudies interesai. Ką iš tokių žygių prieš Kubą laimės Amerikos darbo liaudis? Absoliutiškai nieko nelaimės. Todėl labai gaila, kad mūsų didžiosios darbo unijos ir jų vadai nepakelia balso už Kubos liaudį, neprotestuoja prieš mūsų vyriausybės paslaugą stambiojo kapitalo interesams.

Beje, prieš Kubos valdžios paėmimą į savo rankas anglų žibalo Shell kompanijos fabriku užprotestavo ir Anglijos valdžia. Tas tik parodo, kad Anglijos valdžia taip pat nesiskaito su liaudies interesais. Jos valdovai labai gražiai sugyveno ir susikalbėjo su Batistos diktatoriumi. Jie negalėjo Kubos žmonėms dovanoti už tos diktatūros nuvertimą ir mojimasi išbristi iš skurdo ir užsienio kapitalo ekonomines kontrolės.

Kas ką rašo ir sako

PASIKVIETĖ MILJONIERIŲ MŪSŲ LIETUVAI IŠNIEKINTI

Brooklyno smetoninė "Vienybė" net pirmajame puslapyje (birž. 24 d.) paskelbė, kad į New Yorką buvęs atvykęs "vienos milijoninės amerikiečių pramonės imonės prezidentas Elmer R. Krueger" ir kalbėjęs "New Yorko Lietuvių Prekybos Rūmų susirinkime." Apie ką milijonierius kalbėjo? Na gi apie mūsų Lietuvą. Pasirodo, kad jis su didžiuoju lietuvių tautos niekintoju Jokūbu Stuku buvęs nuvykęs į Vilnių ir Kauną.

Žmonės sako: "Toks tokių pažino ir į svečius pavadinu." Taip ir čia atsitiko. Pasirodo, kad ponas Krueger yra ne kiek ne mažesnis melagis ir lietuvių tautos niekintojas už Jokūbą Stuką. Jam baisiai nepatikus mūsų Lietuva. Jis, šitas prasimelavęs milijonierius Lietuvoje matęs tik tai "beviltiškumą, pesimizmą ir medžiaginį bei dvasinį skurdą."

Tik paskutinis begėdis gali šitaip kalbėti apie Lietuvą.

Mums, žinoma, ne taip keista, kad ponas Kruegeris šitaip niekina Lietuvą.

Mums daug keisčiau, kad šitą melą, šitą Lietuvos išniekinimą ir apspaudymą su didžiausiu pasigardžiumu į savo laikraštį įdėjo Juozas Tysliava. Atsiminkime, kad tas pats Tysliava nematė reikalo paduoti apie Lietuvą tiek daug gražių minčių, kurios buvo išreikštos keleto dešėtų pernai Lietuvoje viešėjusių Amerikos lietuvių. Jie nesmeizė Lietuvos, jie nemelavo apie Lietuvą, jie Lietuvą suprato ir pavaizdavo kaip tikri lietuvių tautos sūnūs. Jų išpuodžiams ir patyrimams Tysliavos laikraštyje vietos nebuvo.

JIE ESA LIURBIAI IR TINGINIAI

Smetonininkų orakulas Bronys Raila ir vėl prabilo apie savo "laisvinimo" raketo bėdas. Jis skundžiasi, kad jų "psichologinė kuryba labai pakriko." Smarkiai išbaręs savo "kultūrininkus," šaukia: "mes esame liurbiai, tinginiai!" Ypač "kultūros sričių vadovai antieji veiksniai, kaip buvo, taip ir liko liurbiai ir pasyvūs, vis tik pamurmėdami ir lyg laukdami nesamos švietimo ministerijos stipendijų..." ("Dirva," birž. 29 d.).

IDOMŲS DUOMENYS APIE LIETUVOS KOMUNISTŲ PARTIJĄ

Birželio 25 d. Vilniaus "Tiesoje" skaitome faktus ir skaičius apie Lietuvos Komunistų partijos augimą. Skaičiai labai idomūs. Iš jų sužinome, kiek kuriais laikotarpiais Lietuvos kompartija turėjo narių.

Sužinome, kad 1918 metais, kai įvyko pirmas Lietuvos ir Baltarusijos Komunistų partijos suvažiavimas, partija turėjo 800 narių.

Nuvertus Lietuvoje fašistų diktatūrą, Lietuvos kompartija išėjo į viešą gyvenimą ir turėjo 1,500 narių. Prieš pat karą, 1941 m. pavasarį, Kaune įvyku-

siam suvažiavimui buvo pranešta, kad partija jau turi 2,504 narius ir 634 kandidatus.

Lietuvos Kompartijos suvažiavimas įvyko 1949 metų vasario 15-18 d. d. Vilniuje, kuriame buvo atstovaujama jau 24,500 narių.

Kaip Kompartijos narystė stovi šiandien? "Tiesa" sako:

"Į LKP XI suvažiavimą, kuris įvyko Vilniuje šių metų kovo 1-3 d. d., buvo išrinkti 593 delegatai su sprendžiamuoju balsu ir 103 delegatai su patariamuoju balsu, atstovavę 46,31 partijos nariui ir 7,943 kandidatams, iš viso 54,324 komunistams."

PAKVAIS CHULIGANAS IR "KELEIVIS"

Koks ten Ged. Janušonis aną dieną Kanadoje vienoje sueigoje paleido žalią kiaušinį į ten besilankantį Maskvos miesto burmistrą Bobrovnikovą. Tai buvo chuligano chuliganas darbas. Bet menševikų "Keleiviu" labai patiko. Jo redaktoriai negali atsižlugti, kad pakvaisyšes chuliganas "taip gerai" pataikė į tolimą svečią.

KO GALI TIKĖTIS IŠ LIBERALŲ

Mus irgi pusėtinai nustebino neseniai įvykę Kanados Kvebeko provincijoje rinkimai, kuriuos laimėjo liberalai prieš konservatorius.

Apie tai, ko galima tikėtis ir tikisi iš liberalų Kvebeko žmonės, "Liaudies balsas" sako.

Sešiolikos metų duplesijados, matyti, užteko Kvebeko gyventojų didžiūmai. Jie pasižymėjo reakcija, žmonių laisvės varžymu, rinkimų sukčiavimu ir kitais nedemokratiniais veiksmais. Ir per šiuos rinkimus nacionalistai elgėsi suktai, telegrafavo balsus, grumojo liberalams smurtu. Pavyzdžiui, liberalų kandidatui ir Verduno majorui. Atėję šeši provinciniai policininkai pas jo žmoną klausė, kuri liginė būtų tinkamesnė jos vyrui.

Kiek geresni liberalai bus, be abejonės, dabar sunku pasakyti. Bet žmonės tikisi, kad liberalai bus padoresni. Gyvenimas parodys.

Moterys daktarai

Tarybų Sąjungoje iš kiekvieno 100 dantistų yra 80 moterų, o iš 100 medicinos daktarų 70 moterų. Jungtinėse Valstijose iš 100 dantistų yra tik viena moteris, o iš 100 daktarų tik 6.

Anglijoje iš 100 dantistų yra 8 moterys, o Francūzijoje—25; Anglijoje iš 100 daktarų yra 8 moterys, o Francūzijoje—7.

Taigi, kaip matome, tai socialinė santvarka ne tik suteikė moterims lygias teises, bet ir galimybę kai kuriose srityse net vyrus pralenkti.

SAMALIJA JAU GAVO NEPRIKLIAUSOMYBĘ

Makadišas. — Buvusios Italijos ir Anglijos kolonijos prie Indijos didžiurio, kurios užima apie 225,000 ketvirtainių mylių, jau gavo nepriklausomybę. Prantama, ten dar daug gamtinių turtų ir ant toliau pasiliko anglų ir italų kapitalistų rankose.

Iš laišku redakcijai

Mielas Drauge Antanai!

Rašau šį laišką, kad tik sugrįžęs šiandien iš Maskvos. Buvau ten dalyvauti TSRS Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo posėdyje, o taip pat mūsų parlamentinės grupės komiteto posėdyje. Kai atvyksi ir turėsi progos pabūti Maskvoje, pamatysi kaip nepaprastai išaugęs tas miestas. Man tenka labai dažnai ten būti, o kiekvieną kartą randu vis naujas permainas, vis naujas ir naujas statybas.

Prieš man išvykstant į Maskvą sugrįžo iš kelionės Londonan mūsų Vilniaus vykdomojo komiteto pirmininkas Jonas Vildžiūnas, jūsiškai tariant, Vilniaus majoras. Jis buvo Anglijoje kartu su Rygos miesto VK pirmininku E. Baumannu, nes abudu buvo pakviesti Britų Tarybos, per kurią vykdomi kultūriniai ryšiai tarp D. Britanijos ir Tarybų Sąjungos.

J. Vildžiūnas daug pasakojo apie savo kelionę po Britaniją, apie susitikimus, pasikalbėjimus. Be Londono jiedu aplankė taip pat Edinburą, Glasgową, Southamptoną. Taigi, plačiai turėjo progos tiesioginiai painformuoti anglų visuomenę apie mūsų kraštų gyvenimą ir laimėjimus. Visur buvę labai svetingai ir Vaisingai sutikti.

Vis artėja Tarybų Lietuvos dvidešimtmetis. Kaip tik šiomis dienomis minime kai kurias įžymėtinas 1940 metų įvykių datas. Jau birželio mėnesį sukako 20 metų kaip sugriuvo smetoniškas fašistinis režimas, o ju vadovas ir įkvėpėjas su saviškais išgarmėjo po 14 metų negarbingo ir lietuvių tautos progresą stabdžiusio viešpatavimo. Dar laimė, kad nesuspėjo tie fašistiniai ponuliai įvykdyti savo siekto tikslo—atiduoti mūsų Lietuvėlę žmogėdros Hitlerio globai.

Daug vargų, kančių ir aukų bei griuvusių atnešė karas, bet vis dėlto mūsų tauta išliko. Ji ne tik išsigelbėjo iš to baisiausio pavojaus, išnaikinimo pavojaus, kuris grėsė iš hitlerininkų planų, bet laimėjo didį ir platų kelią į visokeriopą pažangą. Džiugu šiandieną, minint dvidešimtmetį nuo anų didelių tautos gyvenimo įvykių, kad dabar ir didžiausi skeptikai pamato to tarybinio kelio teisingumą. Džiugu, kad metai iš metų auga Lietuvos darbo žmonių gerovė, o ką bekalbėti apie milžiniškus šiuolius, kuriuos daro lietuvių tauta kultūros kėlimo, prietarų naikinimo ir pažangos dvasios ugdymo linkme.

Žinoma, dar darbo daug, niekas negali girtis esąs stebukladaris, dar pakanka ir trūkumų ir negerovių, bet viena galima drąsiai pasakyti — per visą lietuvių tautos gyvavimo istoriją nėra buvę tokio dvidešimtmečio, kuris būtų taip išjudinęs tautos gyvenimą iš sustingimo, iš inertškumo ir taip sparčiai pasukęs gyvenimo vairą į gerovės bei kultūros spartų kilimą. Ir tai ne jau koks atskiros luomo, ar kokios nors dalies, bet visos liaudies gyvenimą pakeitęs, įkurdinęs ne frazinge, o realią žmonių laisvę, lygybę ir blygybę naujais, socialistiniais pagrindais.

Malonu, kad vis daugiau

jūsiškių ir kitų kraštų tautiečių susipažįsta su Tarybų Lietuvos gyvenimu ir teisingai jį suprantanti vertina pasiekimus laimėjimus. Ir tie, kurių įtikinėtinei nemanome, nei prasmės nėra, kurių pažiūras gali pakeisti tik tas, kas kuprotą pataiso, ir tie šiandien jau nebedrįsta senųjų plepalų tauzyti, kaip žemaičiai sako. Užot kalbėti apie begalinį "badą, marą ir skurdą," jie jau ima blusinėti ir knaisiotis statistikos duomenyse, stengiasi atrasti kokią spragelę, kur dar pažangos nepakanka-

ma padaryta. Bet su jais polemiką laikau bereikalinga ir į jų lojimą vėta atsakyti tik pasakėčios žodžiais...

Ne lengva tautoms nukratyti nuo sprando reakcinius diktatorius ir liaudies mulkintojus. Bet vis dėlto, kaip matome iš pasididžiųjų mėnesinių įvykių, tautų aktyvumas ima kilti. Dar neteko girdėti, kaip su Rojaus sveikata? Siuončiu Jums visiems daug labų dienų ir geriausių linkėjimų.

Justas Paleckis
Vilnius, 1960. VI. 17.

Devynis kartus daugiau negu iki karo

Lietuvos darbo žmonės, kaip ir visa tarybinė liaudis, su dideliu patriotiniu pakilimu įgyvendina didingą programą — septynmetinį 1959-1965 metų liaudies ūkio vystymo planą.

Praeitais metais — pirmaisiais septynmečio metais — Lietuvos pramonė pagamino devynis kartus daugiau produkcijos, negu prieškariniais 1940 metais. Apie tai, kaip toli nužengė Lietuva Tarybų valdžios metais liudija tas faktas, kad vien tik pramonės produkcijos padidėjimas 1959 metais viršijo visos respublikos pramonės produkcijos gamybos apimtį 1940 metais.

Buržuazinė Lietuva buvo atsilikusi agrarinė šalis, 80 procentų jos gyventojų vertėsi žemės ūkiu. Pramonės iš esmės nebuvo. Būvo tik nedidelės vinių, varžtų, geležies dirbinių, radiatorių gamybos imonės. Bet ir ši "pramonė" buvo beveik visiškai sunaikinta karo metu.

Tarybų valdžios metais respublikoje sukurta stamtuva mašinų ir prietaisų, elektrotechnikos pramonė. Pastatyta "Žalgirio" staklių gamykla, Baltijos laivų statykla, Šiaulių dviračių fabrikas, Vilniaus šlifavimo, staklių, elektros skaitiklių, grąžtų, suvirinimo mašinų gamyklos ir daug kitų imonių, kuriose dirba nuo 500 iki 3,500 žmonių. Lietuviškos frizavimo ir šlifavimo staklės, suvirinimo įrenginiai ir elektrotechnikos pramonės produkcija plačiai žinoma ne tik Tarybų Sąjungoje, Lietuvoje pramonės dirbiniai išvežami daugiau kaip į 40 pasaulio šalių, tame tarpe į Indiją, Kiniją, Afganistaną, Bulgariją, Rumuniją ir kitas šalis.

Septynmetiniame plane numatyta Lietuvoje toliau plačiai vystyti mašinų ir prietaisų, taip pat metalo apdirbimo pramonę. Šių pramonės šakų gamybos apimtis padidės daugiau kaip 2,5 karto, o jų lyginamasis svoris bendroje visos respublikos pramonės produkcijos apimtyje 1965 metais sudarys daugiau kaip 20 procentų. Elektrotechnikos pramonės produkcijos gamyba per tą laikotarpį padidės 3,3 karto, radiotechnikos — daugiau kaip 7 kartus.

Sparčiais tempais vystoma statybinių medžiagų pramonė. Buržuazinėje Lietuvoje buvo daugiausia gaminamos plytos ir čerpišės. Dabar statybinių medžiagų pramonė gamina taip pat cementą, surenkamąsias gelžbetonio konstrukcijas, ir tt. Septyn-

metiniame plane statybinių medžiagų pramonė išskelstas uždavinys pilnintinai aprūpinti respubliką statybiniomis medžiagomis, tame tarpe konstrukcijomis ir detalėmis, kurios įgalina industriniais metodais vykdyti statybą.

Daug dėmesio skiriama lengvajai ir maisto pramonei vystyti. 1959 metais lininių audinių buvo pagaminta 6 kartais daugiau, medvilninių audinių — 7 kartais, vilninių audinių — 3,5 karto, šilkinų — 7 kartais, odinės avalynės — 12 kartų, konditorijos gaminių — 9 kartais daugiau, negu 1940 metais. Tarybų valdžios metais respublikoje sukurta žuvies pramonė, kuri praeitais metais davė 105 tūkstančių tonų žuvis, dešimt kartų daugiau negu 1940 metais.

Per septynmetį žymiai padidins savo gamybą lengvoji ir maisto pramonė. Bus pastatyta eilė naujų galingų lengvosios ir maisto pramonės imonių. Plane numatyta pastatyti didelį mėsos kombinatą su šaldytuvu Klaipėdoje, keletą pieninių bei daržovių konservų gamyklų ir pan.

Respublikoje kuriamas šiuolaikinis chemijos pramonė. Jau pradėtas statyti Klaipėdos superfosfato fabrikas, Vilniuje bus pastatytas didelis plastmasių dirbinių fabrikas, Kaune — acetatinio šilko fabrikas.

Spartus visų pramonės šakų vystymasis pareikalavo smarkaus energetikos pakėlimo. Elektroenergijos išdirbis 1959 metais prieškarinį lygį viršijo daugiau kaip 12 kartų. Š. m. balandžio 18 dieną visu pajėgumu buvo paleista ir darba Kauno hidroelektrinė — lietuvių tautos pasididžiavimas. Dr siemet bus pradėta statyti nauja galinga šiluminė elektrinė, naudojanti gamtines dujas, kurios bus gaunamos iš Dašavos - Minsko - Vilniaus - Rygos dujotiekio.

Kasmet Lietuvos liaudies ūkiui vystyti skiriama vis daugiau ir daugiau lėšų. Per septynmetį kapitalinių įdėjimų apimtis sudarys 12,5 milijardo rublių, o tai du kartus viršija kapitalinių įdėjimus per pirmesni septynmetį.

Savo šventę — 20-ąsias Tarybų Lietuvos metines — respublikos darbo žmonės pasitinka dideliais laimėjimais taikos statybos fronto. Jie kupini pasiryžimo pasiekti dar didesnių laimėjimų toliau vystant Tarybų Lietuvos liaudies ūkį ir kultūrą.

K. KAIRYS,
LTSR Liaudies ūkio tarybos pirmininkas

PERGALINGAM ŽALGIRIO MŪŠIUI 550 METŲ

Prof. V. Antonovičius (1834-1908) feodalinę Lietuvos valstybę, vadintą Lietuvos Didžiąja Kunigaikštyste, palygino su meteoru. Europos istorijoje ji svystelėjo ir dėl ko užgeso — klausimai, dėl kurių seniai ginčijasi istorikai ir dar ilgai ginčysis, nes išaiškinti staigias valstybės kilimo ir jos reikšmės mažėjimo priežastis ne taip jau lengva. Be ginčų pripažįstama, jog vienas iš reikšmingiausių to svystelėjimo momentų buvo Žalgirio mūšio laimėjimas. Žalgirio mūšis sustabdė viduramžiais vokiečių karinį veržimą į rytus, kuris grėsė pavergti lietuvius ir slavams. Žalgirio lauke kovėsi lietuviai, lenkai, rusai ir kitų tautų kariniai pulkai, tu tautų, kurioms kryžiuočiai nešė pražūtį. Tų tautų palikuonys šimt metus Žalgirio mūšio 550 metų sukaktį.

Neatsitiktinai Tarybų Lietuvoje Žalgirio vardu pavadintos įmonės, draugijos. Didžiojo Tėvynės karo metu Žalgirio vardu vadinosi partizanų būrys, pasižymėjęs kovose su hitleriniais okupantais. Lietuvių tautoje šis vardas tariamas su pagrabu ir pasididžiavimu, nes su juo siejamas pažangiosios tautos tradicijos. Socialistinė lietuvių tauta yra visų Lietuvos istorijoje atsiradusių pažangiųjų tradicijų paveldėtoja. Jeigu praeityje kitataučiai istorikai suka galvas, dėl ko feodalinę Lietuvos valstybę buvo panašį į meteorą, tai dabar, minint Žalgirio sukaktį, tarybiniais istorikams reikia pasiūlyti, ar tas panašumas tikras, ar pramanymas.

Du šimtus metų

Lietuvių kovos su kryžiuočiais truko beveik du šimtus metų. Kryžiuočius rėmė Romos popiežius, katalikų bažnyčia ir visa feodalinė to metų Vakarų Europa. Beveik kasmet Lietuvai tekdavo atremti po keletą stambesnių puolimų, neskaistant smulkių plėšikų įsiveržimų. Greta ginklo priešas naudojo klastą ir lietuvių kunigaikščių paprkinėjimus.

Ir vis dėlto Lietuva nebuvo užkariauta ir pavergta. Kyla klausimas, iš kur ėmėsi tas nepaprastas lietuvių atkaklumas? Buržuaziniai istorikai spėjo labai įvairiai. Vieni atkaklumą matė pagoniškame tikėjime, kiti didžiųjų kunigaikščių narsume ir išmintyje, treči — tautiniame atsparume. Šie spėjimai gal ir turi kiekvienas po mažą dalelytę tiesos, bet, atskirai paėmus, nė vienas iš jų į klausimą neatsako. Lietuvių parodytas atkaklumas kovoje prieš vokiškąją agresiją rėmėsi dėsniu, jog vergai savo pančių negina. Lietuvių kovų su kryžiuočiais istorija vaizdžiai sako, jog tautos istorija yra ne valdovų, ne karvedžių, o visų pirma liaudies istorija. Su kryžiuočiais kovėsi ginkluota liaudis, žinojusi dėl ko ji kovoja ir ką ji gina.

Nuo kryžiuočių ir kalavijuočių puolimų daugiausia kentėjo žemaičiai. Žemaitija buvo kylis tarp kryžiuočių ir kalavijuočių valstybių, kurios po ordinų susijungimo 1237 m. siekė žūtį būd susijungti savo teritorijas ir įsiviešpatauti vsame Pabaltijyje. Lietuvos didie-

ji kunigaikščiai ne kartą buvo atsižadėję Žemaitijos, bet žemaičiai nepasidavė pavergiami. Nuo didelės Žemaitijos dalies kryžiuočių naudai buvo atsisakęs Mindaugas. Tik kryžiuočius sumušus 1260 m. prie Durbės ir sukilus prieš juos pavergtiems prūsams ir latviams, Mindaugas atsimetė nuo krikščionybės ir nuo savo pažado atiduoti Žemaitiją. Kelis kartus Žemaitiją kryžiuočiams buvo atidavę Jogaila ir Vytautas. 1400 m. vasario mėnesį Vytautas netgi padėjo kryžiuočiams nukariauti Žemaitiją.

Vėl atidavė Žemaitiją kryžiuočiams

1404 m. gegužės 22 d. Vytautas pasirašė su kryžiuočių magistru naują sutartį, kuria vėl Žemaitiją atidavė kryžiuočiams. Jis apsiėmė per metus ne tik atiduoti ordinui šį kraštą, bet ir priversti žemaičius paklusti jo valdžiai. Ordinas iš savo pusės pasižadėjo neberemti Vytauto sosto konkurento Švitrigailos ir teikti ginkluotą paramą kariuonijai rusų žemėse.

Ir šį kartą kryžiuočiams nepavyko Vytauto perleisti žemaičių užimti tautišką būdą. Kryžiuočiams į pagalbą atėjo su savo kariuomene Vytautas ir tik karu Žemaitija buvo užimta. Žemaičiai antrą kartą atsidūrė ordino valdžioje. Užgrobtasis kraštas buvo sparčiai kolonizuojamas. Žemaitija vyko ne tik vokiečių dvarininkai, bet ir amatininkai, pirkliai. Žemaičių kovą prieš pavergėjus rėmė Aukštaitijos gyventojai, nepaisydami Vytauto draudimo. 1409 m. pradžioje ordinas nutarė uždaryti sieną tarp Žemaitijos ir Aukštaitijos. Kilnojimosi suvaržymas ir prekybos uždraudimas sukėlė dar didesnį nerimą abiejose Lietuvos dalyse.

1409 m. gegužės mėnesį prasidėjo sukilimas. Žemaitijos valstiečiai puolė ordino pilis, valė kraštą nuo kryžiuočių įguly, valdininkų ir kolonistų. Sukilusiems žemaičiams į pagalbą skubėjo aukštaičiai. Sukilėliai kreipėsi į Vytautą, kad jis neitų į pagalbą kryžiuočiams. Vytautas nestojo sukilimo slopinti, bet ir kryžiuočiams nepaskelbė karo. Teisindamasis prieš kryžiuočius, jis nurodinėjo kryžiuočių padarytas klaidas, ypač susisiekimo ir prekybos suvaržymų žala. Sukilėliai išvijo iš Žemaitijos kryžiuočius ir pripažino Vytauto valdžią.

Kodėl žemaičiai priešinosi?

Dėl ko gi žemaičiai taip priešinosi ir dėl ko Vytautas liovėsi tarkininkavęs kryžiuočiams? Svarbiausias žemaičių bajorų valstiečių pasipriešinimo motyvas išdėstytas 1416 m. skunde Vakarų Europos valdovams. Skunde sakoma, kad kryžiuočiai atiminėjo iš bajorų tėvonijas, bitynus ir kitas naudingas, kad ne tik valstiečiams, bet ir kilmingiesiems „uždėjo vergijos jungą... ėmė pajungti mūsų kaklus, iš prigimties laisvus, prie vergiškų darbų ir krauti mums nepakeliamas įvairiausių rūšių naštas.“ Kryžiuočiai skelbėsi nešą pagoniškomis šalims

krikščionybę ir krikščionišką santvarką, o praktiškai tai reiškė baudžiavą. Žemaičių pasipriešinimas buvo ne tiek tautinis ir politinis, kiek socialinis. Vergiškų jungu savo skunde jie vadino baudžiavą, o vergiškų darbų — lažą.

Kovų su kryžiuočiais metu pagrindinė Lietuvos valstiečių masė dar buvo laisva nuo baudžiavos. Bajorų baudžiauninkais buvo šeimynykščiai, nelaisvais ir išnaudojami žmonėmis pasidarė dėl turinių santykių be didžiojo kunigaikščio valdžios įkūnimo. Jų buvo, palyginti, dar nedaug. Kryžiuočiai, XIII a. nukariavę prūsus ir latvių protėvius, iš karto atidavinėjo valstiečius atsikėlusius vokiečiams arba vietiniams bajorams — vitingams, perėjusiems ordino pusę. Valstiečio vardas ne tapo patį reikškę Lietuvoje ir ordino valstybėje. Dėl to 1401 m. kilo ginčas tarpe Vytauto ir kryžiuočių magistro. Vyko susirašinėjimas, ką laikyti laisvu žmogumi ir ką baudžiauninku. Ordino valstybėje valstiečiai buvo baudžiavinėje priklusomybėje, o Lietuvoje — didžiojo kunigaikščio valdiniais, duodančiais duoklę ir atliekančiais karinę prievolę. Lietuvos valstiečių dirbtoji žemė buvo jų nuosavybė, o jų duoklė kunigaikščiui dar nebuvo feodalinė žemės renta. Vadinasi, tarp feodalių kunigaikščių ir bajorų, gamybinio darbo nedirbusių ir gyvenusių iš savo baudžiauninkų bei patriarchalinį vergų darbo, ir tarp išnaudojamųjų baudžiauninkų buvo dar didelis skaičius valstiečių, ūkininkavusių savo ūkiuose ir gyvenusių iš savo darbo. Valstiečių sūnūs, iki jie vesdavo ir pasidarydavo „seniais,“ buvo kariais raiteliais ir jodavo drauge su bajorais į karą. Lietuvių liaudies dainose jie vadinami berniais raituželiais su žirgais, kiauininėmis kepurėmis ir kalavijais prie šalies.

Valstiečiai gyvenė teritorinėms bendruomenėmis — laukais. Laukas sudarydavo karinį būrį, o didesnis teritorinis vienetas — žemė — pulka. Valstiečiai statė pilis ir jas gynė. Gindami šį nuo kryžiuočių, valstiečiai visų pirma gynė savo socialinę padėtį.

Ordino pažadai Vytautui

Vytauto Žemaitijos atidavinimo politika buvo glaudžiai susijusi su jo ir stambųjų Lietuvos feodalų veržimusi ir rusų žemėse. 1398 m. sutartimi ordinas už Žemaitiją pažadėjo Vytautui nebepludinėti Lietuvos ir padėti užkariauti Novgorodą. Tuo pačiu metu Vytautas susirado ir kitą sąjungininką — išvytą iš savo valstybės totorių chaną Tochtamyšą. Vytautas pažadėjo grąžinti jam sostą, o Tochtamyšą — padėti Vytautui įsigalėti Rusijoje. Mėginimas pasodinti Tochtamyšą į totorių chaną sostą nepavyko. 1399 m. prie Vorklos upės totoriai taip sumušė didžiulę Vytauto kariuomenę, kad pats Vytautas vos-vo išsi-gelbėjo. Pralaimėjimas prie Vorklos buvo didelis smūgis Vytauto rytų politikai. Prieš jo valdžią sukilo kai kurios rusiškos žemės. Planus užvaldyti Maskvos

kunigaikštystę ir visus Europos Rytus, reikėjo atidėti į šalį. Tuo metu Algirdo sūnus Švitrigaila vėl ėmė reikšti pretenzijas į Lietuvos didžiojo kunigaikščio sostą. Tai buvo gera proga Lenkijos feodalams paspausti Vytautą, kad jis perdaug Lietuvoje neįsigalėtų. To paspaudimo vaisiumi buvo nauja, 1401 m. sausio 18 d. sutartis dėl Lietuvos susijungimo su Lenkija. Ši sutartis vadinama Vilniaus - Radomo unijos vardu. Ją pasirašė ne tik Vytautas, bet ir žymieji Lietuvos bajorai. Teisiškai sutarkeš santykius su Lenkija, Vytautas dar nesiryžo stoti prieš ordiną. Ordino pilyje tuomet gyveno iš Podolės pabėgęs Švitrigaila, tikėjęs su kryžiuočių pagalba paveržti valdžią į Vytauto. Į Vytauto reikalavimą išduoti Švitrigailą, magistras atsakydavo pasiteisinimu, kad jis ne vienam pabėgėliui neatsakąs prieglaudus. Reikėjo su kryžiuočiais derėtis. Tuo pačiu metu Vytautui rūpėjo atgauti Smolenską, o Jogailai — užimti Dobrynę. 1404 m. Racione buvo sudaryta su ordinu nauja sutartis.

Vėl į rytus!

Šitai sutarkeš reikalus vakaruose, Vytautas vėl atsigrėžė į rytus. Jis užėmė sukilusį Smolenską, kariavo su Riazane, Pskovu ir Novgorodu. O prieš pačią Maskvą padarė net tris žygius, kurie nepasisekė ir pasibaigė amžinos taikos sudarymu su Maskvos kunigaikščiu. Nors ir laikoma taika rytuose negalėjo patikti ordinui, kuris skubotai tvirtinosi Žemaitijoje ir vėl suartėjo su Švitrigaila. Tuo metu tarp Lenkijos ir ordino ėjo ginčas dėl Santoko ir Drezdenko pilių.

Prasidėjus 1409 m. sukilimui Žemaitijoje, Vytautui nebuvo nė mažiausio intereso ginti ordiną. Jis parėmė sukilėlius ir išvijo iš Žemaitijos kryžiuočius, kuriems neliko kitos išeities kaip karas. Švitrigaila jau buvo patekęs į Vytauto rankas ir uždarytas į kalėjimą.

Ruošdamasis karui, ordinas mėgino pabloginti Lietuvos ir Lenkijos santykius, sukirsinti Vytautą su Jogaila, bet tas jam nepavyko. Tada kryžiuočiai ėmė telkti jėgas iš Vakarų Europos valstybių. Telkė jėgas ir visa Lietuv. Didžioji Kunigaikštystė bei Lenkija, Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės kariuomenei, į kurią įėjo, be Lietuvos pulkų, Polocko, Vitebsko, Smolensko ir kitų rusų žemių pulkai, vadovavo Vytautas. Pagal iš anksto aptartą planą Lietuvos ir Lenkijos kariuomenės traukė Prūsijos link. 1410 m. birželio 3 d. Vytautas su savo kariuomene išžygiavo iš Vilniaus Gardino kryptimi. Gardine susitiko Lietuvos ir rusiškų žemių pulkai ir traukė, kaip buvo sutarta, prie Vyslos, kur susijungė su Lenkijos kariuomene.

Žygio planas stebino specialistus

Sąjungininkų žygio planingumas stebino tyrinėtojus, viduramžių karo istorijos specialistus. Liepos 4 dieną jungtinė kariuomenė priešė prie Prūsijos sienos.

Žymesnieji Lietuvos kariuomenės vadai buvo: Vilniaus vaivada Manvydas, Lietuvos maršalas Čapurna, sukilusių žemaičių seimūnas Rumbaudas, Kauno vaivada Sungaila, Ukmergės — Kinsgaila ir kiti. Smolensko žemių pulkams vadovavo Lengvenio sūnus Jurijus. Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės kariuomenę sudarė 40 pulkų, tuomet vadintų vėliavomis. Lenkijos kariuomenės buvo šiek tiek daugiau.

Liepos 13 d. sąjungininkų kariuomenė pasiekė Gilgenburgo miestelį ir jį paėmė. Iš ten ji patraukė Tanenbergo kryptimi ir žygiavo iki liepos 15 d. ryto. Dar prieš aušrą Jogaila norėjęs sustabdyti kariuomenes puolė, bet didelis vėjas, audra ir lietus sukludė patatytį palapines. Vytauto patartas, Jogaila įsakė žygiuoti toliau. Sąjungininkai sustojo ant kalvos, iš kurios netoli matėsi Laubeno ežeras. Jų žygio tikslas buvo Marienburgas, kryžiuočių sostinė.

Lietuvos ir Lenkijos kariuomenių žygio kryptis ir įsiveržimo vieta kryžiuočiams buvo netikėta. Kronikininko Posilgės tvirtinimu, kryžiuočiams reikėjo labai skubėti. Paskutinę prieš mūšį naktį jis nuėjęs net tris mylias. Kryžiuočiai sustojo tarp Tanenburgo ir Žalgirio (Grunvaldo). Ruošdamasis lemiamam mūšiu, kryžiuočių magistras pasirinko šią vietą apgalvotai: Tanenbergo aukštuma buvo lyg ir koks koridorius tarp pelkių kelyje į Marienburgą.

Prasidėjo mūšis

Ši vieta ir strategiškai kryžiuočiams buvo labai patogi. Sąjungininkams iš dešinės buvo Laubeno ežeras, o iš kairės — didelis miškas, neleidęs laisvai manevruoti. Magistas buvo įsitikinęs, kad tai geriausia vieta mūšiu. Laukas tarp sąjungininkų ir priešų kariuomenių buvo apie 4 kv. kilometrų plotu, nelykai, išraižytas grioviais ir apaugęs krūmokšniais. Nepavykus ordino magistrui išvilioti sąjungininkų kariuomenę iš gerai dengtos ir patogios vietos mūšiu, kryžiuočiams teko atsisakyti nuo gynybinio plano ir liepos 15 d. išvesti kariuomenę į mūšio lauką. Kryžiuočiai vos spėjo du kartus iššauti iš patrankų, ir kariuomenės taip suartėjo, kad toliau iš jų šaudyti nebebuvo įmanoma. Prasidėjo abiejų pusių susirėmimas; buvo kovojama iekitimis ir kalavijais, vyras stėjo prieš vyrą.

Mūšio triukšmas, rašo kronikininkas Dluogošas, girdejosios už kelių mylių, tarsi būtų mušama didžiuliais kūjais į simtą priekalų. Anot jo, kariai vienas kitam neužleido vietos tol, kol priešas, nuverstas nuo žirgo ar užmuštas, praleidavo nugalėtoją. Taip buvo kovojama apie valandą, ir sunku būtų numatyti, kuri pusė kryps pergalę. Kryžiuočiai labiausiai saudė dešinįjį sparną, kuriame kovėsi Lietuvos kariuomenė. Vytautas atitraukė ją iš mūšio lauko Ževaldo kryptimi. Tik keletas Lietuvos pulkų, jų tarpe trys narsių smolenskiečių vėliavos liko vietoje

ir įnirtingai kovėsi kairiajame sparne. Atsitraukimą kryžiuočiai palaikė bėgimu ir visa jėga užgulė Lenkijos pulkus. Į mūšio lauką grįžo ir tie kryžiuočiai, kurie persekiojo atsitraukiančią Lietuvos kariuomenės dalį. Šiuo kritišku momentu kryžiuočių magistras Ulrichas fon Jungingenas atvedė į kovos lauką 16 savo rezervinių vėliavų. Kryžiuočiai buvo tikri, kad mūšis laimėtas ir užgiedojo įprastinę savo pergalės giesmę.

Lietuvių strategija

Sąjungininkai ėmė silpti, jų jėgos pakriko. Tuo metu Vytauto vedama į mūšio lauką grįžo Lietuvos kariuomenė. Laimė staiga pasikeitė: nugalėtojai tapo nugalėtajais. Anot vokiečių kronikininko, pagonyvisai sumušė magistrą ir jo žymiųjų vadų kariuomenę. Mūšio lauke liko gulėti ir pats magistras. Kryžiuočiai suprato, kad lietuvių pasitraukimas buvo tik manevras užpulti juos iš užpakalio, bet jau buvo per vėlu. Kas liko gyvas ir galėjo pabėgti, bėgo galvo-trūkčiais. Daugybė kryžiuočių pateko į nelaisvę, 18 tūkstančių žuvo.

Prie Žalgirio buvo palaidota kryžiuočių karinė galybė. Nuo šio smūgio plėšikai nebeatsipeikėjo, nors kelis kartus ketino tai padaryti.

Žalgirio mūšio laimėjimas buvo lietuvių, lenkų ir rusų jungtinių jėgų laimėjimas prieš bendrą amžinąjį priešą, pavergusį prūsus, vakarinius slavus ir siekusį pavergti kitas Europos rytų tautas. Žalgirio mūšis buvo tarptautinės reikšmės įvykis. Konstancos bažnytiniam susirinkime buvo pareikšta, kad tokio didelio valstybės sutriuškintais laikais dar nebuvo visame pasaulyje.

Žemaičiai vėl sukilo!

Ir štai koks paradoksas. Po didžiausio karinio laimėjimo Lietuvos valstybė darosi panaši į meteorą. Ji ima gesti dėl socialinių ir politinių priežasčių. Žemaitiją galutinai išgelbėjus nuo kryžiuočių, žemaičiai, užuot džiaugėsi, 1418 m. sukilo. Sukilė valstiečiai ir baudžiauninkai žudė bajorus ir plėšė jų turta. Sukilimo priežastis — valstiečių atidavinėjimas bajorams baudžiauninkais. Baudžiava, kurią ant savo kalavijų žemaičiai nešė kryžiuočiai, dabar buvo plečiama paties Lietuvos didžiojo kunigaikščio. Jau XIV a. pabaigoje Vytautas feodalų klasėje ėmė steigti šlektų luomą. Atidavinėdamas valstiečius bajorams baudžiauninkais, Vytautas stiprino savo padėtį valstybėje. Šlektos didikai jį rėmė kovoje prieš kunigaikščius. Po Žalgirio mūšio valstiečių įbaudžijimas paspartėjo. Didikai gavo po kelias dešimtis ir net šimtus vasių, kai kurie bajorai — po vieną, du ir daugiau.

Apvertinta taikos sutartis

Sumušus kryžiuočius, 1411 m. Torunės mieste buvo pasirašyta taikos sutartis. Ordiniu ta sutartimi buvo paliktos užgrobtos vakarinių lietuvių žemės, jų tarpe Klaipėda ir Klai-

pėdos kraštas, nors vėliau diplomatinė ginčų metu Vytautas ne kartą pareiškė, jog tos lietuvių žemės turi jam priklausyti. Be to, Vytautas pažadėjo ta pačia sutartimi po mirties palikti Žemaitiją ordinui. Torunės taikos sąlygos lietuvių tautai buvo labai nepalankios, tarsi ne ji, o kryžiuočiai būtų laimėję Žalgirio mūšį. Vytautas nuolaidžiavo ordinui, tikėdamasis jį padaryti paklusniu savo sąjungininku, siekiant valdžios rusų žemėse.

Lietuvos feodaliniai valdovai tęsė Vytauto politiką: atidavinėjo valstiečius bajorams, ekonomiškai ir teisiškai stiprindami šlektų luomą. Ypač daug valstiečių pavertė baudžiauninkais didieji kunigaikščiai Kazimieras ir Aleksandras. Valstiečių įbaudžijimas Lietuvoje vyko daug sparčiau negu Rusijoje. Tai viena.

Antra, Lietuvos valdovai, užuot siekę išvaduoti vokiečių užgrobtas lietuvių žemes ir sudaryti lietuvių tautinę valstybę, stengėsi laikyti savo valdžioje rusų žemes, kurios natūraliai linko prie besikuriančios aplink Maskvos kunigaikštystę rusų valstybės. Šitokia Lietuvos feodalų politika istūmė Lietuvą į ištisą eilę karų su vis stiprėjančia Rusijos valstybe. Karai ištuštino Lietuvos iždą, sudarė Lietuvai didelių ūkinių sunkumų ir privedė prie unijos su Lenkija. Šlektos sulenkėjo, o valstiečiai negalėjo ginti baudžiavinės santvarkos. Būdamas Žečpospolitos sudėtyje, Lietuva ilgainiui neteko savo valstybingumo ir pasidarė Lenkijos dalimi. Taip baigėsi feodalinės Lietuvos valstybės istorija, taip užgeso viduramžių Europos meteoras.

Kreiva Vytauto politika

Buržuaziniai nacionalistai savo propagandoje dažnai mimi praeitį, aukštindami feodalinės valdovus ir didžiudamies tuos, kad Vytautas feodalinės Lietuvos sienas buvo išplėtes iki Juodųjų jūrų. Agresyvi Vytauto ir aplamai Lietuvos feodalų politika rytuose buvo pragaištinga lietuvių tautai; verždamiesi į begalinius Rusijos plotus, jie lietuviškąsias žemes ir išėjimą į jūrą paliko kryžiuočių rankose. Jeigu žemaičių neįstikto prūsų ir vakarinių lietuvių likimas, tai ne kunigaikščių ir bajorų, o pačios liaudies nuopelnas. Žemaičių sukilimai atvedė Lietuvos pulkus į Žalgirio mūšį. Mūšio laimėjimas vaizdžiai parodė, kokia svarbi buvo lietuvių kovos sąjunga su slavų tautomis. Tik tos sąjungos dėka rytų tautos išsigelbėjo nuo vokiškojo pavergimo. Visa tai turime gerai suprasti, minėdami 550 metų Žalgirio mūšio sukaktį.

Doc. J. JURGINIS

PAGERBĖ J. VALSTIJŲ 5,000 ŽUVUSIŲ KARIŲ

Luksemburg. — Atidaryta koplyčelė Jungtinių Valstijų karių kapinėse. Čionai yra palaidota 5,076 JAV karių ir karininkų, kurie krito kovoje prieš hitlerininkus 1944 m. rudenį ir 1945 m. pavasarį.

Atsakau į klausimus

—Ar visi, pokario metu grįžę iš Amerikos į Lietuvą, yra pasitenkinę tarybinu gyvenimu?

Pokario metais į Tarybų Lietuvą grįžo gerokas skaičius tų, kurie buvo, karo metu, pasitraukę į „Vakarų“; grįžo didelis skaičius ir tų lietuvių, kurie buržuazijai Lietuvą valdant buvo skurdai ir politinės priepaundos priversti laimės ieškoti Brazilijoje, Argentinoje ir Urugvajuje. Kalbėjau si su daugeliu vienu ir kitu.

Tie, kurie žrėjo iš Vokietijos, Anglijos, Belgijos, Austrijos, JAV, Kanados ir kt. kraštų (kalbu apie t.v. dipukus), greičiau sutapo su gyvenimu. Sunkiau sutapti su tarybinu gyvenimu yra tiems, kurie gyveno Lotynų Amerikoje, kurie Lietuvos nebuvo matę per apie 30 metų.

Kalbėjau si su visa eile anksčiau ir vėliau grįžusiųjų iš Argentinos, iš Urugvajaus, iš Brazilijos. Turiu pasakyti, kad šandien jau patys sugrįžusieji sutinka, jog grįžimo procese buvo padaryta klaidų, netiksumų; grįžimas ligi šiol buvo neracionalus, neapdairiai atliktas.

Prisipažinu, kadaisė aš rašinėju į Argentiną, į Urugvajų, į Braziliją pažįstamiems ir bičiuliams laiškus, patardamas, kad jie taip ūmai nebėgtų Tarybų Lietuvon, kadangi, jiems išvykus, nebus kas užima organizacijose ir laikraščiu redakcijose vietas. Bet jie manęs nepaklausė: vienas pro kitą skubėjo, kad tik

greičiau sugrįžtų gimtojo šalin, tarytum ji rengėsi kur nors nuo jų pabėgti.

Gerai, sugrįžo. Jie sauramai ten gyvena, o jų paliktų vietų nėra kas užima! Pažangūs lietuvių judėjimas džiūsta, siaurėja, nes stoka vadovų, stoka laikraštinių, stoka veikėjų!

—Buvo padaryta stambi klaida — dabar mes patys aiškiai matome, — sako jie. Ar galima tą klaidą atitaisyti?

Man rodosi, taip, galima: Tūli grįžusieji turėtų atgal vykti ten, kur buvo, ir veikti, kaip seniau veikė.

Man esant Lietuvoje, grįžo iš Buenos Aires du man iš 1927-1928 metų pažįstami argentiniečiai: Juozas Kaikaris su žmona ir sūnūmi, ir Jonas Staškauskas su žmona. Abudu buvę rytojiečiai. Pirmasis gyvena Vilniuje, antrasis — Kaune.

J. Kaikario žmona Argentinijoje gyvendama labai sunkiai sergo. Kai tik grįžo į Lietuvą, tuojau buvo patalpinta ligoninė; ir nūnai ten tebegyvena. Sūnus gavo gerą darbą viename Vilniaus fabrike, o pats Juozas, geras kriaucius, dar nedirbo, kai aš išvykau iš Vilniaus, bet žadėjo tuoj pradėti dirbinėti.

—Gerai jums čia sekasi ar blogai?..

Tokį klausimą aš stačiau beveik kiekvienam, sugrįžusiam į Lietuvą iš Pietų Amerikos lietuviui, su kuriuo tik teko susitikti. Visi atsakė daug maž šitai: —Tarybinė Lietuva mus

priėmė, kaip motina savo sūnus ir dukras. Kai tik atvykome į Vilnių, mums davė pinigų, aprūpino duona, aprūpino pastogę, aprūpino darbu tuos, kurie galime dirbti. Gerokas skaičius pačių vilniečių dar tebegyvena ankštokai, bet mums, grįžusiems, duoda naujus, erdvius, moderniškus butus...

Tai tiesa, kurios niekas negali užginčyti.

Dėl butų net kai kurie seni vilniečiai juokauja: „Pas mus yra taip: jei nori gauti Vilniuje ar Kaune naują, gerą butą, tai nuvyk į Ameriką ir iš ten sugrįšk —tuojau gausi...“

Su tėvais parvykę vaikai turi lygias progas su vietiniais (dažnai atvejais dar palankesnes!) mokytis. Nedarbingi grįžusieji aprūpinami pensijomis. Vieni gausi personalines, kiti — senatvės, dar kiti —tik dėl to, kad jų reikalingi!

Pasitaiko ir taip: asmuo, kuris sulgęs amžiaus, turėjo užsitarnavęs nors ir mizerią senatvės pensiją ten, kur gyveno (Pietų Amerikoje), ją metė šalin ir, parvykęs į Lietuvą, čia ima pensiją!

Dėl to vienas žymus Lietuvos vyriausybės pareigūnas manęs klausė:

—Argi, jūsų nuomone, normalus reikškinys, kai darbininkas visą savo subrandusį amžių išdirbęs buržuazinėje šalyje, ten pradėjęs gauti pensiją, ją meta, parvyksta į Lietuvą ir tuojau reikalauja, kad jam čia būtų mokama pensija?..

Aš tik dabar pilnai patyriau, kokia neleistina, kokia žalinga tarp pažangiųjų Pietų Amerikos lietuvių (kai kur) buvo pradėjusi

išsivystyti pažiūra: jei nori būti geras Tarybų Lietuvos patriotas, turi vykti Lietuvon!.. Toks siaurumas! Toks politinis akumas! Be abejo, visa tai klaidė racionaliesniam susitvarkymui, grįžtant į Lietuvą iš Pietų Amerikos. Kiekvienas bandė juo greičiau grįžti.

Tiesa, dabar ta nuomonė, ta netikusi žalinga „pozicija“ jau atmesta.

Kas čia ne taip, kaip buvo ten?

Vienas buvęs pietamerikietis man šitai pasakojo:

—Jūs patys gerai žinote, jog Buenos Aires, Montevideo ir San Paulo klimatas visiškai skirtingas nuo Vilniaus, Kauno bei Šiaulių klimato. Ir sunkiai gyvenami, ten žmonės gyvena šiltime klimate. Pagyvenęs trisdešimt metų, sakysime, San Paulyje, asmuo, kurį vadinsime Algiu, nori ar nenori, bet prie to klimato jau yra pripratus. Tačiau jis, veikiamas nostalgijos, dažnai vis apie Lietuvą galvoja: jam mielai vaizduojasi net ir žiema — sniegas, rogės; jam vaizduojasi veltiniai, kailiniai, krosnys, paraudusios nuo karščio. Kaip gražu! Kaip romantiška buvo ten gyventi! Kaip jis pats nugalėdavo didžiausius sniego pusnius, po juos išbraidydamo, pukšnodavo. Koks gražumėlis Lietuvos miško žiemos metu!..

Ir Algis, be dū bėdėlių slegiamas, pasakoja apie tai savo žmonai Marytei, kuri į Braziliją buvo atvežta labai jauna. Dar daugiau jis tai pasakoja savo dviem mokyklinio amžiaus vaikams, gimusiems San Pauly: Vitui ir Rūtai. Vaikai, apie sniegą teskalte

tik knygoje ir apie jį tegirdėję tik iš tėvo burnos, dega dar didesniu noru negu tėvai juo greičiau pamatyti Lietuvą, kur jie galės kiek norės saujomis sniegą semti, po jį braldyti, jame net ir varteliotis, jei tik parnors.

Ateina pagaliau toji seniai puoseleta diena, kai po ilgos, varginusios kelionės, Algis, Marytė, Vitai ir Rūta — visi keturi išlipa iš traukinio Vilniaus geležinkelio stotyje. Vilnių jie pasiekia gruodžio mėnesį...

Visi keturi apsirengę, rodosi, „smarkiai“, bet neįprastas Lietuvos žieminius klimatas staiga kaž kaip „atsaldo“ juos nuo sniego, kaž kaip puoseletas iliuzijas pažeidžia...

Atsiminkite: akliai tizuotis ne taip jau paprasta, ypatinai atvykusiam iš šilto į šaltą. Lengviau tai pasakyti, negu padaryti... Na, ir mūsų šeimoje jau kyla klausimas, ar gerai padarėme tokiuo laiku vaizduodami? Ar nebūtų buvę geriau palaukti gegužės mėnesio?.. O Marytėje gema net toks klausimas: Ar iš viso mums čia reikėjo dabar grįžti? Kodėl nepalaukėme, kai vaikai bus didesni?

Zinoma, šiai šeimai būtų buvę sveikiau, jei būtų palaukusi pavasario.

Per kurį laiką ji ir bėdavoja; daugiau bėdavoja motina, negu tėvas, negu vaikai; vaikai greičiau prie visko pripranta. Bet ir jiems iš karto mokykloje viskas atrodo „svetima“.

Mano draugo pasakojime yra daug logikos.

O kaip su darbais? Dauguma į Pietų Ameriką laimės ieškoti vyko jau

ne vaikai. Vyko jau sulaukę apie 20—25 metų. Sakau, dauguma!

Išgyvenus Pietų Amerikoje apie 30 metų, emigrantas jau esti 50 metų amžiaus. Gal nesuklysiu pasakęs, jog nemažas skaičius tokio amžiaus (ypač vyrų) iš Pietų Amerikos ir grįžta. Aišku, grįžta nemažai ir jaunesnio amžiaus.

Jeigu asmuo grįžta, turėdamas gerą amatą, — smagu. Bet grįžus be jokios specialybės, norint geriau apmokamą darbą gauti, jam tenka mokytis.

Dauguma Lietuvos naujų fabriku reikalingi gerai prasilavinusių specialistų. Yra mokyklos, kurios ruošia tokius specialistus. Bet ne visi sugrįžusieji yra pasirodę į jas įstoti...

Kaip sakiau, kiekvienas sugrįžusis yra aprūpintas darbu, bet ne kiekvieno darbas vienodas. O tai reiskia ir už darbą atlyginimas nėra lygus.

Na, dėl to pas kai kuriuos sugrįžusiuosius ir kyla nepasitenkinimo.

Beje, ir sugrįžę, vieni eina į mokyklas, lavinasi, moko (mokyti gi niekad nėra per vėlu!) — tūli moko neakivaizdiniu būdu, o kiti nekreipia į tai jokio dėmesio. Jie žino, jie jaučia, kad jiems tarybinėje santvarkoje darbas užtikrintas, kol sveiki, o susirgus — gydymas nemokamas, senatvė aprūpinta.

Kiekvienas turėtų žinoti, kad tas, kuris mokosi, kuris studijuoja, kuris siekia visko nors naujesnio ir didesnio, yra naudingesnis sau ir visuomenei. Jam ir gyventi smagiau. Smagiau ir jo draugams bei bičiuliams! (Bus daugiau)

Ar žinai, kad

1296 metais turkų sultonas Alaudinas apgulė Daulatabado tvirtovę Indijoje. Indusų karalius Ramačandra Rao, matydamas, kad negalės apgulos išlaikyti, atspirko. Jis sumokėjo turkamams 15,000 svarų aukso, 25,000 svarų sidabro, 175 svarus perlų ir 50 svarų deimantų.

Persijos šakas Shahebn-Abad, kuris gyvena 938-995 metais, paskilbo kaip didelis knygų mylėtojas. Net kada jis eidavo į karą, tai ant 400 kupranugarių gabendavo jo knygyną, kuris turėjo 117,000 knygų. Bet klausimas, ar jis jas skaitė?

Baikalo ežeras Sibire yra šeštas pasaulyje savo dydžiu. Jis yra apie 400 mylių ilgio. Vietomis virš 7,000 pėdų gylio. Į šį ežerą įteka apie 300 upių ir upečių; didžiausia tai Angaros upė. Ežere yra virš 1,000 visokių žuvų ir vandens gyvūnų rūšių. Vien vežinių veisles apie 250 rūšių.

Nors aplink žiemą, šalta, bet ežeras užšala tik sausio pabaigoje. Vasarą ežero srityje oras vėsesnis, o žiemą šiltesnis.

LENKAI DIRBA PRIE ALIEJAUS VAMZDŽIŲ

Varšuva. — Virš 10,000 lenkų darbininkų jau stojo darban prie nutiesimo aliejaus vamzdžių nuo Tarybų Sąjungos iki Rytų Vokietijos sienos. Iš Baltarusijos Mozyrio miesto vamzdžiai bus praveisti netoli Varšuvos link Vokietijos. Jie turės 420 mylių ilgį

Sveikinimai ALDLD suvažiavimui

ST. PETERSBURG, FLA.

LLD 45 kp. sveikina šį Nacionalį suvažiavimą. Mūsų kultūros, apšvietos ir pažangos organizacijai augti, bujoti ir energingai dirbti būtis dėl liaudies gerovės ir apšvietos, o tam dirva randasi dar plati...

Draugai ir draugės delegatai, suraskite geriausius būdus šiems prakliniems tikslams. Geriausio pasisekimo! Ir mūsų kuopa sveikina suvažiavimą su \$100. LLD 45 kp. Valdyba: Org. E. Dovidonis Fin. sekr. Jos. Dovidonis Užrašų sekr. J. Vilkelis Išdirininkas J. Rubas

MIAMI, FLA.

75 kp. sveikina suvažiavimą su \$25. Mes pilnai pasitikime jumis, draugai, kad surasite būdus dėl gerovės ALDLD ir dėl darbo žmonių naudoms. Lai gyvuoja apšvietos skleidėja ALDLD! Draugiškiausi sąsąrydžio dalyviams linkėjimai. LLD 75 kp. kas. J. W. Thomson

CARNEGIE, PA.

Sveikinu su \$5. Kadangi už \$2 negalima išleisti knygų ir žurnalo „Šviesos“, tad aš aukoju dėl LLD. Ir sykiu sveikinu visą suvažiavimą, linkėdamas gero pasisekimo, geros sveikatos ir daug laimės, ir taip pat, dar daug, daug metų visiems ilgai gyventi. Jonas Gataveckas

DETROIT, MICH.

Gerb. J. Grybas, LLD 188 kp. valdyba ir nariai sveikina centrą su geriausiais lin-

CHICAGO, ILL.

Brangūs delegatai ir delegatės, jūs susirinkote labai svarbiu reikalu ir neapsakomai svarbiu laiku. Pasaulio įtampa, karo šmėkla ir mūsų šalies rinkimai, yra patys gyvieji ir svarbieji reikalai. Jie neturėtų būti pamiršti svarstant mūsų organizacijos reikalus, Gavimas į LLD naujų narių, „Šviesos“ ir abelnai knygų leidimas, svarbus reikalas, bet kilus karui ir įsigalėjus reakcijai, mūsų darbas būtų sutrukdytas. Tad leiskite man palinkėti ir paprašyti, kad svarstant mūsų LLD org. reikalus, nepamirštumėtė ir pastovios taikos išlaikymo reikalą ir mūsų šalies rinkimų klausimo. Tiesa, svarbu užmegsti stiprius kultūrinius ryšius su sena mūsų tėvyne Lietuva. Mes turime ir privilegiją rūpintis tuo reikalu, bet tai jau antrinis darbotvarkės punktas.

Pilnai pasitikiu jumis, brangieji delegatai, kad jūs pravesite tuos reikalus taip, kaip šių dienų įvykiai reikalauja, kad mūsų LLD augtų ir klestėtų, kartu žygiuot su pažanga ir apšvietu. Čia rasite ir mažą pinigšką dovanėlę padėtinimui išlaikyti, viso \$10. Žinokite, kad mintimis esu su jumis, nors asmeniškai ir negalėsiu būti Draugiškai V. Vasys

BALTIMORE, MD.

Mes, LLD 25 kp. nariai, nuoširdžiai sveikiname Amerikos Lietuvių Literatūros Draugijos vykstantį suvažiavimą 1960 m. liepos 3 d., Philadelphia, Pa. Sveikiname ne tik pasiūsdami

DETROIT, MICH.

delegatus suvažiavimui, bet ir aukodami \$10 iš izdo organizacijai, kuri duoda mokslą ir apšvietą mūsų tautai. Kuopos pirm. J. Stanyš Sekr. Ona Kučiauskaitė

PITTSBURGH, PA.

Gerbiame ALDLD seimą dalyviai! Širdingai sveikiname jumis visus susirinkusius iš visos Amerikos dalių. Linkim kuo geriausio pasisekimo pravesiti kuo geriausius tarimus labai ALDLD. ALDLD 87 kp. nariai vienbalsiai sakė: Lai gyvuoja ALDLD per ilgus metus! Lai „Šviesa“ niekada nestuotja lankius mūsų namus! P.S.: Auka \$33. Suaukojo sekamai: ALDLD 87 kp. \$10. A. Pipiras \$5. Po \$2: St. Orda, J. K. Mažukna, J. Kazimir, O. Remeikienė. Po \$1: J. Mažeika, F. Mikentas, M. Budnikas, P. J. Martin, F. Imbras, M. Imbras, S. Monskienė, A. Dovidas, St. Paich ir J. Purtikas.

CHICAGO, ILL.

LLD 19 kp. sveikina suvažiavimo dalyvius ir linki geriausios sėkmės darbotvarkėje apšvietos ir kultūros labui. Paramai knygų leidimui aukoja \$10. LLD 19 kuopos sekr. J. A. Kaminskas

SAN FRANCISCO, CAL.

Gerbiame LLD seimo delegatai: Malonėkie priimti širdingus linkėjimus LLD seimui nuo mūsų lietuvių kaliforniečių, tolimos kolonijos. Linkime, kad pavyktų nutarti ir pravesiti gyvenimą daug gerų tarimų, kurie liečia gerovę LLD or-

PHILADELPHIA, PA.

LLD 10 kp. sveikinam suvažiavimą ir linkim draugijai sėkmingai augti ir bujoti dar per ilgus laikus. Priimkite ir auką knygų leidimui, \$20. LLD 10 kp. sekr. R. Merkis

GREAT NECK, N. Y.

Šandien jūs, draugai ir draugės, susirinkote svarstyti svarbius LLD Draugiškos reikalus, kad ji galėtų gyvuoti ir ant toliau tęsti tą praklin apšvietos darbą. Su pasveikinimu siunčiame nors mažą auką, kurią teiksitės priimti. Auokavo: LLD 72 kp. \$10; po \$2: M. Adomonis, P. Bechis. Po \$1: J. Kupchinskas, F. Klaston. Viso \$16. P. Bechis

OAKLAND, CALIF.

LLD 198 kp. sveikina suvažiavimo delegatus ir linki, kad Jūs nutarimai Amerikos lietuvių kultūrinėi veiklai būtų našūs ir gausūs. Siunčiame \$25, kad pagelbėti pravesiti kultūros programą. Draugiškai, 198 kp. fin. sekr. Ks. B. Karosienė

OHIO LLD 15 APSKR.

sveikina LLD suvažiavimą ir linki jam kuo geriausio pasisekimo visuose jo darbuose. O kad užtikrinti ilgesnį draugijos gyvavimą ir našesni jos veikimą, kartų jteikia ir auką \$15. Draugiškai, LLD 15 Apskr. delegatas J. Žebrys

LAWRENCE, MASS.

ALDLD 45 metų sukaktimi sveikiname ir linkime tęsti kultūros darbą po plačiausias Amerikos lietuvių mases. Prisidedam ir su finansais dėl kultūrinės veiklos: Maple Park Bendrovė \$10, LDS Apskritis \$10, 37 kp. \$5, LDS 125 kp. \$5, LLD 7-ta Apskr. \$5, P. Lipšavičius \$2, J. Milvidas \$2, S. Penkauskas \$1. Viso \$40. LLD 37 kuopos sekr. S. Penkauskas

CLEVELAND, OHIO

LLD 190 kp. sveikina suvažiavimą ir linki jam kuo geriausio pasisekimo visuose jo darbuose ir kartu jteikia aukų nuo LLD 190 kp. \$10. Ir LLD 190 kp. nariai aukavo: A. Pucevičius \$2; po \$1: S. Kazilionis, W. Karson, D. Kripas, J. Žebrys, A. Rodgers, V. Gedmin, J. Žemaitis, P. Dagis, B. Kirstukai, F. Nemura, J. Eitutis, J. Krasnickas. Viso priduoata \$29. J. Eitutis

BROOKLYN, N. Y.

LLD 1-sios kp. šiltas sveikinimas už garbingai išvartytą švietimo barą. Linkėjimas ryžto toliau nešti tajį apšvietos žibintą ir rodyti kelią į laimingą rytojų. Patitikime, kad šis suvažiavimas, pasimokęs praeities patyrimais, irgi suras atitinkamą būdą tolesniems žygiams. Proga 45 metinės veiklos sukakties, pridėdam dešimtinę to darbo paramai. Pirmoji Kuopa

MILWAUKEE, WIS.

Naujai suorganizuota LLD 56 kp. sveikina suvažiavimą ir linki geriausios

CLEVELAND, OHIO

LLD 190 kp. sveikina suvažiavimą ir linki jam kuo geriausio pasisekimo apšvietos darbuose ir kartu jteikia dovaną \$10, 190 kuopos narys A. Pucevičius aukojo \$5. Viso \$15 Draugiškai, LLD 190 kp. delegatas J. Eitutis

CLEVELAND, OHIO

LLD 15 Apskritis pageidauja, kad Draugiškos knygų išleidimas reguliariai tęstųsi ateityje, kaip jis buvo praeityje, todėl tam reikalui — knygų fondan aukoja \$15. Draugiškai, LLD 15 Ohio Apskritis sekr. J. Žebrys

SO. BOSTON, MASS.

LLD 2-ros kuopos Moterų Skyrius sveikina suvažiavimą. Linkėdamas viso geriausio pasisekimo, priduoatom dovaną \$10. Per A. Kandrašką

BINGHAMTON, N. Y.

LLD 20 kp. sveikina suvažiavusius delegatus ir linki viso geriausio. Padarykit gerus tarimus, kaip galima gauti naujų narių ir apšvietos organizaciją. Tegyvuoja LLD dar ilgus, ilgus metus! LLD 20 kp. aukoja \$10. Kuopos valdyba: Pirm. Jonas Vaicikauskas Finansų sekretorė Amilija Žemaitienė Protokolų sekretorė J. K. Navalinskienė (Bus daugiau)

Philadelphia, Pa.

LDS ir LLD seimai ir parengimai sėkmingi

Pirmos trys liepos mėnesio dienos bus per ilgus metus atmintinos ne tik philadelphiečiams, bet ir visiems suvykusiems delegatais. Kaip seimas, taip ir suvažiavimas buvo skaitlingi, gyvi, gražūs ir konstruktyvūs. Delegatai svetingai buvo nusiteikę, jų gražūs užsilaukimas, gražios iškeltais klausimais diskutuojant, aiškūs kaly LDS, taip ir LLD dalykų pažinimas giliai įvertinamas.

Padarius peržvalgą nuveiktą darbą, padaryti tvirti nusistatymai, kad senoji ir jaunesnioji kartos pasiryžusios dirbti, organizacijos auklėti, nepaisant nekurių sunkumų ir seno amžiaus. Šios dvi organizacijos yra giliai šaknis įleidusios į apšvieta mylinčius Amerikos lietuvius.

Šeštadienio vakarą įvyko skaitlingas, gražus ir kultūringas banketas Broadwood viešbutyje. Dalyvavo 150 svečių, nepaisant, kad tikietas buvo penki doleriai. Bankete pasakyta gražių kalbų. Turėta meninė programos dalis. Dainavo Julius Krasnickas iš Cleveland, Ohio, R. Žilis su Mrs. Urbik iš Chicagos. Visi trys sužavėjo svečius. Jų ir Krasnicko bendros su visa publika dainos suteikė gražių atsiminimų apie jaunystės dienas. Senesni gražių bendrų dainavimų pasidarė jaunesni. Vakaro vedėja J. Smithienė savo įžangine kalba programos atidaryme gražiai priminė apie LDS, o pabaigoje prašė svečių atleisti philadelphiečiams, jeigu įvyko kokių trūkumų.

Koncertas

Sekmadienį, po Lietuvių Literatūros Draugijos suvažiavimo, įvyko gražus, malonus ir ilgai atmintinas koncertas. Šį koncertą ilgai prisimins ne tik philadelphiečiai, bet ir tie delegatai, kurie dalyvavo. Gaila, kad jau gera dalis delegatų buvo išvykę į namus, bet galui sakyti, kad didesnė jų dalis buvo koncerte, ir gal jiems teko pirmą kartą girdėti Aido chorą iš Brooklyno dainuojant. Choras dainavo per du atvejus visas. Choro vyrai pasirodė tikri vyrai, dainavo puikiai. Moterys, šventiškai nusiteikusios, su švelnia melodija, gražiai dainavo. Moterų kvartetas, kurį sudaro Buknienė, Ventienė, Cepulienė ir Rušinskienė turi gražius balsus, ir jų dainavimas puikus. Elena Brazauskienė dainavo maloniai ir gražiai. Augustinas Iešmantas turi stiprų baso balsą. Svečiam patiko. Būtų malonu jį girdėti ir ateityje. Draugų Merkių anukė pasako, ir ji buvo gražiai sutikta, pasveikinta kaip jauniausia programos pildytoja. Tikimės ją matyti ir ateityje. Choro mokytoja Mildred Stensler, gabi mokytoja, taktiškai chorą diriguoja, gražiai nusiteikusi, su šypsena veide publiką užkariavo, gaudama gražių publikos sveikinimų. Julius Krasnickas vėl buvo gražiai sutiktas ir publikos pasveikintas su jo puikiu dainavimu ir gražiu balsu. Visiems pianu akompanavo Ann Salyk. Pertraukoje trumpai kalbėjo R. Mizara.

Koncertas užėmė arti trijų valandų, bet visi susirin-

kusieji užsilaukė ramiai, ir būtų buvę ramūs, jeigu Choras ir kiti dainininkai būtų dainavę dar ilgiau. Tai istorinis įvykis, istorinis koncertas, gražus ir skaitlingas publika. Esu Aido Chora girdėjęs dainuojant daugelį kartų, bet jįsi niekad, mano manymu, taip gražiai, harmoningai nedainavo, kaip dainavo 3-čia liepos LLD suvažiavimo uždarymo koncerte. Svečiai ir delegatai, pasibaigus koncertui, taip pasakė.

Iš vietinių prie šių suvažiavimų ir parengimų dirbo sekami: R. Merkis, A. Matulis, Zalnieraitienė, Smithienė, Valentijienė, Pliečienė ir kiti LDS bei LLD kuopų nariai. Rinkime programai garsinimų darbavosi Puodis ir Kazlauskas. Iš karto darbas buvo sunkus, bet pabaigoje džiuginantis.

Esame pilnai pasitenkinę, kad suvažiavimai ir abu parengimai gražiai nusisekė. Pirmu kartu tai buvo gražiam viešbutyje ir gražioje svetainėje, pačiame miesto centre. Buvo bijota nuostolių, bet jų nebus.

Praeis ilgas laikotarpis, kol mes turėsime pas save kitus seimus, arba gal jų visai čia neįvyks. Gal daugelis delegatų čia girdėjo pirmos eilės koncertą, kurį pildė Aido choras. Mūsų organizacijų seimai vyksta po visą plačią Ameriką. Kitas LDS seimas įvyks Detroit, Mich. Varde savęs tariau ačiū visiems programos pildytojams ir svečiams, kurie atsilankė.

Pilietis

Lawrence, Mass.

ISPŪDŽIAI IS LDS SEIMO

Lietuvių Darbininkų Susivienijimo 14-tasis seimas įvyko Philadelphijos mieste. Jį atidarė LDS prezidentas J. Gasiūnas. Delegatai pirmiausiai sudainavo Jungtinių Valstijų himną. Eita prie seimo reikalų. Jis ėjo sklandžiai, nes per dvi dienas atlikta visi organizacijos reikalai. Tatai įvyko todėl, kad nariai progresuoja, kad seime nebuvo bereikalingų kalbų.

Dalyvavo 93 delegatai, tai daugiau, negu buvo tikėtasi. Visi raportai gerai paruošti nuo prezidento iki izdo globėjų. Apie pačius tarimus nerašysiu, nes seimo protokolais tilps "Tiesoje," tai visi žingeidaujanti galės plačiai susipažinti.

LDS seimą ir parengimus paruošė Smithienė, Merkis ir Matulis. Aišku, kad jie turėjo daug darbo, bet viskas buvo labai gerai paruošta.

Seimui gabiai pirminikavo Mažiukna, o jam gelbėjo Kunca. Komisijos sklandžiai atliko savo darbus.

Idomu buvo klausytis raportų iš Chicagos, kur gerai organizuoja jaunimą. Manau, kad delegatai iš pranešimų pasimokino ir parvykę į savo kolo nijas galės chiechiečių patyrimą pas save pritaikyti.

Laabi geras pavyzdys, kaip reikia naujų narių gauti į LDS, tai iš Juliaus Neumanno veikimo. Jis prirašė 40 naujų narių, ir beveik visus iš jaunimo. Taigi, kad seime dalyvavę 93 delegatai kiekvienas pasistatytų sau už pareigą gauti nors po tris naujus narius, ir tai jau būtų arti

300. Manau, kad jeigu Neumannas gavo 40, tai delegatai gali gauti nors po 3, tik reikia noro ir energijos.

Reikia mums visiems atsiminti, kad LDS už mažą mokestį suteikia rimtą finansinę pagalbą susirgusiems nariams. Taigi visi ir visos pasirūpinkime LDS naujais nariais, o ypatnagai jaunuoliais.

S. Penkauskas

Brockton, Mass.

Montellos Vyru Dailės Grupės mokytojas Albertas Potsus birželio 29 d. Pha-neuf ligoninėje buvo operuotas. Viskas gerai pavyko, ligonis atrodo gerai. Kai šitą žinią skaitysite, jis jau bus namie. Gyvena 184 Ames St., Brockton 29, Mass.

Toje pačioje ligoninėje jau trys savaitės randasi sunkios operacijos "Laisvės" skaitytojas Viktoras Sinkevičius. Ligonies sveikata krypta į gerą pusę. Jį ten gerai prižiūri jo dukterė, kuri ten darbuojasi administratore.

Mes linkime ligoniams laimingai ir greitai pasveikti.

Ligonius lankęs Geo. Shimaitis

Brockton, Mass.

Vieša padėka

Gerbiami Draugės ir Draugai, grįžau iš ligoninės. Sveikata gerėja, tad noriu jums padėkovoti už lankymą namuose ir ligoninėje. Taipgi dėkoju už dovanas ir atvirutes, dėkoju visiems iš arti ir toli, taipgi Kalifornijos draugams už jūsų gerus linkėjimus, drg. Simaiciui už skaitlingą lankymą ir atvežimą kitų lankytojų, dėkoju sūnams, dukterims, marčioms, kurie dažnai lankė. Dar kartą dėkoju visiems.

Julija Stigienė

Binghamton, N. Y.

Pranešu savo tautiečiams ir draugams, kad per Liepos-July mėnesį mūsų įstai-ga, 48 Mygatt St., bus uždaryta. Žadame aplankyti mano seserį Lietuvoje—tai bus mūsų atostogos.

John ir Katie Vaičekauskai

Pittsburgh, Pa.

SUSIRINKIMAS IR ISLEISTUVES

Birželio 26 d., LDS 160 kuopos svetainėje, 1024 Beaver Ave., Lietuvių Literatūros Draugijos 87 kp. turėjo susirinkimą. Tai buvo bendras susirinkimas apvieniųjų LLD 33, 40 ir 87 kuopų narių į vieną kuopą.

Susirinkimas buvo geras ir draugiškas. Išrinko tris delegatus į LLD suvažiavimą, būtent J. K. Mažukną, J. Mažeiką ir A. Remeikienę. Nutarė suvažiavimą pasveikinti su auka \$10 iš izdo, o nariai dar suaukojo \$23, tai bendrai pasidarė \$33.

Po susirinkimo turėjome parengimą - išleistuves delegatų į LLD suvažiavimą, ir dviejų narių, vykstančių į Lietuvą. Į Lietuvą išvyko Franas Imbrosas ir Jonas Purtkas. Linkime jiems laimingai pasiekti tėvų žemę, gražiai pasisvečiuoti ir sugrįžus daug naujų pasakyti.

Mūsų nepavargstančios gspadinės buvo pagaminę

Žinios iš Lietuvos

Ką PAPASAKOJO SENOVINIAI PINIGAI

Šiauliai. — Tarybinės žemės kolūkio traktorininkas V. Bukauskas beardamas pamatė molinį puodą, kuriame buvo sudėti senoviniai pinigai.

Radinys buvo perduotas Šiaulių "Aušros" kraštotyros muziejui. Moksliniai bendradarbiai nustatė, kad tai yra 17 šimtmečio vidurio prūsų monetos ir Lietuvos-Lenkijos valstybės metaliniai pinigai, nukalti 18 šimtmečio pradžioje. Žinia apie radinį pasiekė 83 metų amžiaus kolūkietį Jurgį Kazlauską ir atgaivino jo atmintyje girdėtą jaunystėje pasakojimą apie tragišką jo prosenelio-baudžiauninko likimą.

Jau ne viena Kazlauskų karta nuo senų laikų dirbo žemę, kurioje buvo rastas lobis. Ir tolimieji dabartinių kolūkiečių Kazlauskų protėviai nežinojo, jog ateis laikai, kad žemė-pamotė tampa motina maitintoja tiems, kurie ją dirba. To nežinojo ir baudžiauninkas—Jurgio Kazlausko prosenelis, visą amžių svajojęs apie laisvę. Tikėdamasis ją nusipirkti už pinigų, jis, sunkiai dirbdamas, krovė skatuką prie skatiko. Tačiau, nesulaukęs išsivajotos dienos, jis mirė.

Daug metų išgulėjo žemėje prakaitu ir krauju apšlakstyti grašiai — nebū-liai valstiečio-baudžiauninko tragedijos liudytojai

AUKSINĖS VESTUVĖS

Kaunas. — Neįprastos vestuvės įvyko Kaune. Į civilinės metrikacijos biurą įeina gyvenimo nubalintais plaukais senukai, lydimi dvylikos sūnų, anūkų ir proanūkų gausios palydos. Atšvęsti savo aukšinių vestuvių atvyko personaliniai pensininkai Juzefa ir Kazys apuokai. Jubiliatiai įrašomi į "Kauno miesto garbės piliečių knygą", juos sveikina LKP Kauno miesto komiteto pirmininkas J. Kučinskis ir kt. Jubiliatams įleikiamas sveikinamas adresas ir puiki kuoka. Sveikinimo telegramą jiems atsiuntė Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo pirmininkas J. Paleckis, sveikino ir įteikė dovanas Kauno miesto imonių ir organizacijų atstovai.

RUGPIŪCIO MĖNESIO ŠĄSKAITA

Klaipėda. — Iš Baltijos jūros žuklajancio mažoji žvejybos tralerio Nr. 184 kranta pasiekė džiugi žinia. Laivo kapitonas Lakiūnas pranešė, kad tralerio igula pirma laiko įvykdė metinę žuvis sugavimo duotį. 1960 metams nustatytas žuvis sugavimo uždutis jau įvykdė penki laivai.

Bazės žvejų kolektyvas rugpiūčio mėnesio sąskaita jau sužvejojo daugiau kaip 12,000 centnerių žuvis.

PRIE PINIGINIO ATLYGINIMO

Sėduva. —Rajono "Draugo" kolūkis — pirmaujantis rajone. Pernai kolūkio piniginės pajamos viršijo 2.4 milijono rublių. Beveik pusę šių pajamų žemdirbiai paskyrė visuomeninių pastatų statybai, traktoriams bei žemės ūkio mašinoms įsigyti, dirvų nusausinimui. Kolūkiečiai už kiekvieną darbdienį gavo po 7 rublius ir po 2.7 kilogr. grūdų.

GINTARŲ MEISTRAI — TARYBŲ LIETUVOS DVIDEŠIMTMEČIUI

Klaipėda. — Tūkstančius suvenyrų — karolių, apyrankių, sagių ir kitokių gintarų papuošalų gamina Klaipėdos "Dailės" kombinato dailininkai. Su dideliu meistriškumu jie ruošia suvenyrus įžymiajai daliai — Tarybų Lietuvos dvidešimtmečiui.

Tarybų Lietuvos dvidešimtmečiui prisiminti kom-

dijo taškų. Atsižvelgiant į didelę eterinių radijo taškų paklausą nutarta padidinti jų gamybą. Įmonė vietoje užplanuotų 11 tūkstančių taškų išleis jų siemet daugiau kaip 60 tūkstančių.

KROVIMO PRIETAISAI ŽEMĖS ŪKIUI

Panevėžys. — Remontoteknikos stoties kolektyvas pradėjo pagal Žemės ūkio mechanizacijos ir elektifikacijos institute paruoštus brėžinius gaminti universalius prietaisus "T-1" žemės ūkio kroviniams pakrauti ir iškrauti. Naudojant šį prietaisą, krovinių iškrovimas iš automatinės paspartėjo keturis kartus.

Šiais metais respublikos kolūkiams ir tarybiniams ūkiams bus pagaminta 3,000 tokių universalių prietaisų.

TIRIAMOS TARMĖS

VILNIUS. Klaipėdos, Šilutės, ir Pagėgių rajonuose dirba Lietuvių kalbos ir literatūros instituto mokslinių darbuotojų grupė, tyrinėjanti vietinių gyventojų kalbos ypatybes. Užrašinėjami šiam kraštui charakteringi žodžiai, dainytės ir įrankių pavadinimai, įvairūs tautosakos dalykai, — sakmės, dainos, padavimai ir pan.

Tyrinėtojų tarpe — trys filologijos mokslų kandidatai: K. Grigas, E. Grinaveckienė, ir L. Sauka. Ekspedicijos metu bus ištirta 6 apylinkių tarmė, renkama tautosaka ir vietovardžiai.

TRUMPAI

Tarybų rūmai pastatyti Vilkiuje. Trijų aukštų pastate įsikūrė partijos rajono komitetas, rajono vykdomasis komitetas ir eilė kitų tarybinių įstaigų.

Apie 170 tūkstančių ungu-rų mailių paleista į Saryų ežerą. Šia vertinga žuvis, atsiūsta lėktuvais iš Francūzijos bei Anglijos pakrančių, praturtinama taip pat eilė kitų Rytų Aukštaitijos ežerų.

Kauno dramos aktorių grupė, vadovaujama režisieriaus H. Vancevičiaus, pradėjo repetuoti naują veikalą — Kauno rašytojo V. Bubnio dramą "Zvaigždės negesta". Spektaklyje

Michael Stelmokas

Mirė
Birželio 29 June, 1960
Stirling, N. J.

Lai ilsisi jis ramiai.
Savo mylimo tėvelio
niekad nepamiršiu!

ONA, dukterė
FRED, žentas

binato meistrai pagamins 20 tūkstančių ženklukų. Daug bus pagaminta sidabro papuošalų, tautiškais raštais papuoštų staltiesių, lovatiesių, kaklaraiščių ir tūkstančiai kitokių suvenyrų.

PIONIERIŲ VASARA

Vilnius. — Prasi dėjo moksleivių vasaros atostogos. Prie Baltijos krantų, prie Nemuno, Neries, Šventosios, Trakų ir Zarasų bei kitų upių ir ežerų, gražiausiose respublikos kampe-liuose šią vasarą veiks 39 profsąjunginės pionierių stovyklos, kuriose išsėsis daugiau kaip 30 tūkstančių moksleivių. Apie tūkstančių VIII-XI klasių moksleivių vasarą praleis darbo ir poilsio stovyklose, kolūkiuose ir tarybinuose ūkiuose. Respublikoje taip pat veiks apie 70 miesto tipo ir apie 120 kolūkinį pionierių stovyklų.

TRUMPAI

Tarybų rūmai pastatyti Vilkiuje. Trijų aukštų pastate įsikūrė partijos rajono komitetas, rajono vykdomasis komitetas ir eilė kitų tarybinių įstaigų.

Apie 170 tūkstančių ungu-rų mailių paleista į Saryų ežerą. Šia vertinga žuvis, atsiūsta lėktuvais iš Francūzijos bei Anglijos pakrančių, praturtinama taip pat eilė kitų Rytų Aukštaitijos ežerų.

Kauno dramos aktorių grupė, vadovaujama režisieriaus H. Vancevičiaus, pradėjo repetuoti naują veikalą — Kauno rašytojo V. Bubnio dramą "Zvaigždės negesta". Spektaklyje

DETROIT, MICH.

Šiuomi pranešame, kad Detroito pažangiosios organizacijos rengia paramai gegužinę (pikniką), kuris įvyks sekmdienį, liepos-July 17 d., Urbontienės darže, Beach Nut Grove, prie Middle Belt kelio.

Visi suprantame, kaip mums pažangiečiams yra svarbu palaikyti savo spaudą, kuri teiktų visuomenei teisingas žinias iš viso pasaulio šalių, taipgi ir iš Amerikos darbininkų judėjimo bei kovų už geresnę ateitį. Todėl kviečiame visus atsilankyti į šį pikniką ne tik iš Detroito, bet ir iš tolimesnių kolonijų. Rūpinkimės visi palaikymu savo spaudos.

Regimo Komisija

Vakacijos pas Bekampius

Vanduo Atlantike šiltas, vieta gera, patogi vakacijoms. Atsilankę nesigailėsite. Kviečia atvykti,

J. A. ir ELZ. BEKAMPIAI
147 13th St., Avalon, N. J.

Kaip sučiupome kruviną generolą Čapliką

Pagal šiuo kalėjimo vartai plačiai atsivėrė. Pirmą kartą tiesiai į akis pažvelgė pati saulė. Jos pavašarisko spindėjimo neužtemdė aukštų spygliuotų tvorų drėbntomi šešėliai, nesuturėjo mažiukai, pinutėmis apraizgyti langai. Eik, kur nori, gyvenk, kaip patinka!

Tomis nepamirštamomis 1940-tųjų birželio dienomis Šiauliai ir Kaunas mus, politkalinius, sutiko džiaugsmingai, su gėlimis. Ir štai, į savo kišenę išidėjau Panevėžio apygardos saugumo viršininko mandata.

Vakare nusisamdžiau taksį ir, važiuodamas į paskyrimo vietą, nutariau nors kelioms valandoms aplankyti tėviškę, Paraisčių kaimą.

Motina ir sesutė dar nežinojo, kad esu laisvas. Ir štai aš pasirodau.

Apsikabinau mamytę ir šaukiu:

—Tavo sūnelis papūtė prieš vėją!

Mano motina buvo labai religinga ir vis sakydavo:

—Sūneli, prieš vėją nepapūsi. Esi vienturtis, kam sukli galva apie darbininkų reikalus. Tau atiteks visa mano žemė, verčiau paskubėk vest pačią.

Motina ir seseriai paaiškinau kas darosi Lietuvoje —visur kuriasi darbo žmonių valdžia.

Mūsų džiaugsmui nebuvo krašto. Bet reikėjo skubėti. Tuoj pat sėdau į mašiną ir dūmiau į Panevėžį.

...Raudonas dviejų aukštų smetoninės žvalgybos mūrukas stūksojo beveik pačiam miesto centre. Visai neseniai bausis man atrodė šitas namas. O dabar čia pradėjau kurti liaudies saugumą, jo aparatą.

Mieste organizavosi milicija. Tuos paprastus, iš darbo liaudies kilusius ir jos interesus stojusius gintį žmones aš ir pasikviečiau į pagalbą. Ateidavo jie laisvalaikio, vieni kitus pavaduodami. O už tai niekas ir algos nemokėjo.

Panevėžio apylinkėse pradėjo plisti antilaudiniai atsisaukimai. Būri užauziniai nacionalistai šmeižė naują valdžią, klaidino ir net baugino žmones.

Štai vieną rytą mano darbo kambaryje pasigirsta telefonų skambintis. Pakeliam ragelį. Pažįstamas balsas iš Kauno praneša:

—Jūs apygardoje slapstosi buvęs smetoninės vyriausybės vadaus reikalų ministras generolas Čaplikas. Tuoj pat jį suimkite.

„Čaplikas, Čaplikas,“ — mintyse kartojau šią pavardę. Jis gi buvo kruviniausias Smetonos režimo ministras, jam ministeriaujančiam, išžudyta daug geriausių kovotojų už darbo žmonių išvadavimą. Čaplikas į kalėjimus kišo ne tik komunistus, bet ir kiekvieną pažangiau galvojančią žmogų.

Kur ieškoti šio niekšo? Kaip ieškoti? Žinojau, kad tas buvęs caro armijos karininkas turi dvarą. Greitai man pavyko nustatyti tą vietą. Pasikviečiau keletą milicininkų, sušokom į mašiną ir nakties metu leidomės į kelionę.

Privaziavom. Auštant mano vyrai apsupo visą palivarką. Aplink ėmė skalyti šunes. Kažkokios davatkos, atkabinsios generolo namo duris, ėmė dievogotis, kad pono ministerio ir dvasios nemačiusios.

Aš parodžiau kratos orderį. Mano vyrai išsniukštinėjo visus namus. Tikrai, Čapliko ne dvasios. Pas kumėčius nėra ko tikrinti. Jie tikrai ministerio neprieglaus. Beliko tik klotimas. Įeinu. Pilna šiaudų. Nėgi išvartysi dabar viską. Mano milicininkai stovi galuduryse, o aš šaukiu:

—Lįsk iš šiaudų, o ne, tai padegsime!

Praeina sekundė, antra. Laukiu... Šiaudai tyliai sučežėjo, prėslas sujudo. Mano didžiausiam nustebimui, kažkas iškiša dvi aukštyn pakeltas rankas. Vienoje sublizgo nedidelis mauzeriukas. Drebantys pirštai jį sviedė tolyn. Iš šiaudų po truputį pradėjo lįsti ir pačio generolo figūra. Ne kaip jis atrodė. Visas pablyškęs, lūpos virpa, plaukai pasišiaušė kaip ežio, šiaudų prilindę visur, net į ausis.

Mes jam leidom apsigrengti kaip patinka, pasiimti ką nori. Įsisoninom į mašiną ir vežamės. Suimtas pasidarė neramus. Sukasi sėdynėje ir šiaip ir kitaip. Visą laiką juda, kaip ungurių, vis jam nepatogu. Ties viena krautuvele staiga jis prisiminė!

—Sustabdykit mašiną! Noriu nusipirkti tabako.

—Ponas generole, — atkerta aš, — duok pinigų, liaudies milicininkas atneš.

Tabako generolas gavo. Nepravažiavom nė keliasdešimties metrų, o generolas vėl:

—Leiskit išlipti. Noriu užteitį ir arbatinę atsigerti.

Aš jam tą patį.

—Ponas generole, — duok pinigų. Liaudies milicininkas atneš.

Gavo generolas ir gerti. Pagaliau mūsų lengvoji mašina išvažiavo iš Panevėžio į vieškelį, vedantį link Kauno. Pablyškęs, nepatenkintas, kad neleidau išlipti iš mašinos, Čaplikas susigūžė kampe. Ir lyg abejingai, bet tirdamas mane savo klatingomis akimis, klausia:

—Už ką mane suėmėte?

—Buvai pats kruviniausias ministras, — atrežiau.

—Krauju slopinai Suvalkijos valstiečių sukilimą, žudei komunistus, kovotojus už liaudies laisvę.

—Aš maniau, kad taip tarnauju liaudžiai, — sumurmėjo, apyklėje slėpdamas savo veidą, kruviniausias generolas.

—Ką gi, — sakau jam, —liaudis ir spręs apie jūsų darbus.

Tą pačią dieną fašistinių generolų Kaune aš perdaviau į liaudies teisingumo rankas.

J. Vildžiūnas

KINAI JAU MASINIAI KOVOJA PRIEŠ SAUSRĄ

Pekinas. — Nuo žiemos dar nebuvo lietaus Kansu, Hopeh, Honan, Hupeh ir Šantungo provincijose, kas sudaro pavojų kviečių derliui. Vėrš milijonas kiniečių jaunuolių atvyko į sausros sritis ir skuba kasti irigacijos kanalus. Valdžia atgabenam vamzdžius, kurie buvo skiriami aliejaus reikalams, kad pasubintų paleisti vandens į upių ir ežerų.

Gėlė tulpė ir hollandų tauta

Graži pavasarinė gėlė tulpė, bet prieš 325 metus ji įstūmė olandų tautą į didžiausią ekonominį ir finansinį bankrotą.

Tulpės tėvynė Azija, sakoma, kad dabartinė Turkija. Jai vardą davė „turbina“, pagal Artimųjų Rytų ir Indijos gyventojų nešiojamus galvos puosimus turbanus, tai yra, susuktas iš audeklo kepures. Tokius galvos dabinimus nuo senų laikų dėvi tų šalių moterys ir vyrai.

Tulpė pirmą kartą Europoje pasirodė Vienoje 1554 metais, o Augsburg (Vokietijoje) — 1554 metais, Vokietijoje turėtu, kuris įdomavo gėlių rinkimu, tulpę prisiuntė jo bičiulis iš Konstantinopolio (dabartinio Istanbulio).

Vienuolika metų po to, kai tulpė pasirodė Vokietijoje, ja susidomėjo olandai. Jų susidomėjimas buvo labai didelis. Jie tulpes branginą lygiomis su deimantais, perlais ir rubiniais. Olandijos turčiai už du tulpių tuzinų sumokėjo 100,000 florinų, kas dabartiniais pinigais būtų \$40,000. Tulpių kaina taip labai iškilė, kad jas parduoti pagal vorą. Vienas olandietis atidavė 18 akrų žemės už vieną tulpę, arba duodavo vežimą su pora gerų arklių mainais.

1636 metais Olandijoje tulpių reikalavimas taip aukštai iškilė, kad jis nustatė biržos pagrindą Amsterdamo, Rotterdamo, Hardeleme ir kituose šalies didmiesčiuose. Pelnai nuo tulpių augo, spekuliacija pasiekė čiuokurą. Visi manė, kad tulpių verslas bus visados pelningas. Žemiu plotus parduvinėjo pigiai, už gautus pinigus pirko tulpių akcijas, kiti tiesiog žemę mainė ant akcijų. Išviešpatavus tulpių verslui buvo apleista industrija ir žemdirbystė. I olandų tulpių spekuliaciją įsivėlė ir užsienio turčiai. Olandija smuko industriniai, žemdirbystėje ir krito jos pinigai.

Pagaliau apsižiūrėta, kad tulpės tai dar ne viskas. Tada dideli turčiai su pinigais smuko į užsienį. Olandija žėsi akcininkai dairėsi į visas puses desperacijoje, nusiminime. Nupuolė pasitikėjimas tulpių verslu. Kreditoriai atsisakė mokėti tulpių savininkams. Vyriausybė buvo priversta įleisti įstatymą, kad pralinti tą anarchiją ir sutvarkyti tulpių verslo reikalus.

Visgi ir po taip skaudžios pamokos olandai pasiliko didžiausi tulpių augintojai ir į rinką jų „bulvių“ pristatytajai. Dabar ten yra stambūs tulpių augintojai, kurie veda milijonų dolerių vertės tulpių verslą.

J. Balsys

Miami, Fla. — Du Kubos

priešai revolverių pagalba privertė lakūną skristi į Miami ir nusileisti. Lėktuve buvo 40 žmonių.

Nepaprastai skaitlingas buvo turistams išleisti parengimas

Visus mus labai nustebino — gražiai, smagiai nustebino. Niekas nesitikėjo tiek gražios publikos trečiadienio parengime išleisti grupę Amerikos lietuvių turistų į Lietuvą. Susirinko gal du kartus daugiau, negu išleistuvių rengėjai tikėjosi. Salė buvo sausakimšai užpildyta. Buvo užkandžių, buvo vaišių. Visų dalyvių ūpas kuo puikiausias. Neapsakomai smagu ir džiugu buvo dalyvauti tokiam po-būvyje.

Dalyvavo beveik visi ketvirtadienio naktį išvykstantieji ekskursantai. Dėl vienos ar kitos priežasties išleistuvėse negalėjo dalyvauti tik vienas kitas. Visų ekskursantų vardus paskelbime sekamame „Laisvės“ numeryje.

Nuosirdžiai, draugiškai, šiltai palinkėjome laimingos kelionės į Lietuvą viešnagėn išvykstantiems turistams. Jie labai linksmi nusiteikę, kad su jais atsiveiktinti, kad jiems paspausti dešinę susirinko tokia skaitlinga didžiojo New Yorko lietuvių grupė.

Parengimui užkandžius ir vaises paruošė mūsų

darbščiosios draugės Anelė Kanopienė ir Mary Kalvaitienė. Joms padėjo Jonas Grybas. Išleistuves rengė Lietuvių Literatūra; Draugijos 185 kuopa. Padengimui lėšų dalyviai sudėjo net \$130.50. Visiems širdingai ačiū.

Išleistuvėse trumpai pakalbėjo Katrina Petrikienė ir Rojus Mizara. Kadangi jėdu Lietuvoje lankėsi praėjusią vasarą, tai galėjo dabar vykstantiems duoti naudingų patarimų. Atvykęs su ekskursantais atsiveiktinti žodžių kitu jiems palinkėjo laimingos kelionės ir Tarybinės ambasados Washingtono darbuotojas Laurynas Kapočius.

Kaip žinia, iš New Yorko International Airporto didžiuliu SAS lėktuvu ketvirtadienio naktį išskrenda 28 turistai. Šios pirmos šių metų grupės 19 žmonių išskrido liepos 3 d. ir jau randasi Vilniuje.

Taip pat, gal už beveik mėnesio vyks antroji turistų grupė iš apie 40 žmonių. Gal ir vėl turėsime progą susirinkti į smagias išleistuves.

Report.

Didelė jaunimo demonstracija

Demonstracija įvyko birželio 30 d. 4 val. po pietų Union aikštėje. Jos tikslas buvo užprotestuoti prieš sutartį su Japonija.

Publikos prisirinko nemažai. Vyriausiu kalbėtoju buvo vienas žydų darbininkų laikraščio redaktorių. Jis savo kalboje perbėgo pereito Antro pasaulinio karo istoriją, pažymėdamas, jog naciai vien tik žydų išžudė apie 6 milijonus. O kiek kitų tautų žmonių žuvo tame baisiame kare, tai negalima nė apskaičiuoti. Todėl, jis sakė, ir surengė demonstraciją, kad daugia tokių skerdynių nebesikartotų, kad neįvyktų tokių naikinimų, kokie buvo padaryti su Hiroshima ir Nagasaki.

Susirinko nemažai studentų ir studencijų. Jie puikiai darbuojasi prieškariame judėjime. Džiugu buvo juos matyti šioje demonstracijoje.

Demonstracijoje matėsi daug įvairių iškabų, kaip tai: „No More Hiroshima!“ „Recognize People's China!“ „Get Off Bases and Come Home!“

Reporteris

Į New Yorko prieplauką atplaukė naujas Italijos laivas „Leonardo Da Vinci“. Laivas moderniškas ir gražus. Jis turi 33,000 tonų įtalpos. Atvežė 1,300 žmonių. Bet jis gali vežti daugiau. Laivas turi 50,000 arklių jėgą ir plaukia apie 26 mylias per valandą.

Per vienerius metus New Yorko buvo įskiepyta 507,770 vaikų nuo paralyžiaus.

Mirė

Michael Stelmokas, 73 m. amžiaus, mirė birželio 29 d., All Souls Hospital, Morristown, N. J. Velionis gyveno 310 Passaic Ave., Stirling, N. J., pas dukterį, Mrs. Ann S. Eicke.

Velionio kūnas buvo sukremuotas liepos 2 d. Rosehill krematorijoje, Linden, N. J.

Velionis paliko nuliūdime dukterį Oną Eicke-Stelmokaitę (žinomą dainininkę) ir ženą Fred.

Reiškiame užuojautą Onai ir jos vyrui.

LK.

Po miestą pasidairius

Miesto viršininkai įrengė apie 200 švirkščių prie ugniagesių vandens stulpų. Karštą dieną atsuka stulpų varžtus ir per švirkšles prunkščia vandenį, o vaikai atsivedina.

Jaunuoliai J. Stepelman ir C. Weiner, abu žemiau 20-ties metų amžiaus, pavogė automobilį ir pasileido miesto gatvėmis. Pirm negu jie buvo sumiti, 9 kitų automobilius sudaužė ir bandė policininką Cochranę parmušti.

Ivairios žinios

Maskva. — Šuo vardu „Drasioji“ jau penkis kartus raketoj buvo išsauta į erdves. Vieną kartą ji buvo 130 mylių nuo žemės atstoje.

Magadišu, Samalija. — Nauja Samalijos respublika priims pagalbą nuo socialistinių ir kapitalistinių šalių.

Washingtonas. — 1959 metais virš 12,000 amerikiečių turistų lankėsi Tarybų Sąjungoje. O 1960 metais lankysis virš 15,000.

Bonna. — Vakarų Vokietijos karo ministras Strauss ir JAV ginklų teikimo viršininkas W. Brucker nesitaiko raketų reikalais.

Washingtonas. — Jungtinės Valstijos pasiuntė Kubai protestą prieš konfiskavimą JAV kapitalistų nuosavybių.

Bombėjus, Indija. — Laivas „Eurytheus“, 8,000 tonų įtalpos, prisילו prie sekulumos.

Karačs, Pakistanas. — Po įvykio su „U-2“ lėktuvu čia, sakoma, Jungtinių Valstijų vardas nupuolė.

Maskva. — Liepos 4-sios proga JAV ambasadoje buvo didelis banketas. Dalyvavo daug diplomatų. Pianu skambino amerikietis Van Cliburn.

Tunis. — Kinijos aliejaus laivas „Pekinas“, 20,000 tonų įtalpos, plaukias su aliejumi į Kubą, susidūrė su Norvegijos aliejaus laivu. „Pekinas“ nukentėjo, bet plaukia į Kubą, o norvegų laivą atvilko į Bizertą.

Tunis. — Alžyriečių valdžia atmetė Prancūzijos sąlygas baigimui karo Alžyre.

Du seneliai, Fredrikas Sess, 78 metų, ir John Rescigno, 62 metų amžiaus, gyvenę 27-20 Hoyt Ave., Astoria, rasti negyvi. Policija suėmė nužirimą asmenį ir mano, kad jis juos nužudė.

REAL ESTATE

Highland Park apylinkė, 2 šeim. Viskas moderniška ištaisyta. 10 kambarių. Ištaisytas sklepas, aliejus, puikiam stovyje. Įeiga \$100. Arti visko. Parduodame prienamai. **JO-BON REALTY, MI. 7-4242.** (54-55)

Arlington apylinkė, 3 šeimų, naujas gėsinis pečius, varinis. 4 kambariai. Įeiga \$125. Arti visko. Kambariai užimami kai namas nupirkimas. Gera kaina. **JO-BON REALTY, MI. 7-4242.** (54-56)

WORCESTER, MASS.

Pasitikimas delegatų iš olimpo. LDS 57 kp. rengia vakarinę Olimpią parke liepos 9 d. 5 val. vak. Kviečiame visus dalyvauti linksmam praleisti laiką. Turėsime skanių valgių ir išsigėrimų, taipgi ir muzikos. Valdya. (54-55)

Berlynas. — Vokiečių Demokratinė Respublika siūlo nekariavimo sutartį tarpe tų valstybių, kurios prieina prie Baltijos jūros.

Nikosija. — Nors Kipro sala ir gauna nepriklausomybę, bet Anglija joje palaikys karines bazines.

New Yorkas. — Cosmos Tours, Inc., praneša, kad Tarybų Sąjunga išnuomos turistams automobilius, kurie to norės. Kas nuomosis auto septynioms dienoms be šoferio, mokės po \$5 per dieną, o su šoferiu — \$14. Ilgesniam laikui nuomojant kainos mažesnės.

Tokio. — Kyushi saloje mainierių susirėmime su policija 60 žmonių buvo sužeista.

Paieškojimai

Gal kas žinote, kas atsitiko su J. Ragauskū? Jisai yra jau gerokai pagyvenęs žmogus, yra narys Lietuvių Socialio Klubu, Miami, Fla. Gyveno pas Thomsono po num. 3351 S.W. 21st St., Miami. Praeitą gegužės 5 dieną išvažiavo pas savo pažįstamus po num. 125 Hill Street, Shelton, Conn. Prašau jį patį atsiliepti arba kitus apie jį pranešti. Yra reikalas. J. W. Thomson 3351 S.W. 21st St. Miami 45, Fla.

Ieškau lietuviu, kuris važiavus į Lietuvą su Ekskursija. Aš paeina nuo. Kėdaičių rajonas, Kunionių paštas, Kūlibių kaimas. Prašau susisiekti su manim, už ką tarū aičiū. Jonas Pačiauskas, P. O. Box 58, Lost Creek, Pa. (54-55)

PRANESIMAI

BROCKTON, MASS.

Liet. Literatūros Draugijos 6 kp. mėnesinis susirinkimas įvyks liepos (July) 11 d., Lietuvių Tautiško Namu kambariuose, 8 Vine St., 7:30 val. vak. Visi nariai prašomi dalyvauti susirinkime, išgirsti raportą iš Laisvės piknikų, ir apkalbėsime Laisvės ir Vilnius rudeninius piknikus. Geo. Shimaitis

OSZONE PARK, N. Y.

LDS 13 kuopos susirinkimas yra nukeltas iš trečiadienio į penktadienį, liepos 8, 7:30 val. vak., 102-02 Liberty Ave., Ozone Park. Skaitlingai dalyvaukite šiame susirinkime, išgirsite raportą iš LDS suvažiavimo. Pasitūrėkite į mokesčių knygelę, gal jau reikia užsimokėti. Prot. Sekr.

OSZONE PARK, N. Y.

LLD 185 kp. susirinkimas įvyks liepos 13 d., o ne liepos 7 d., kaip buvo pranešta anksčiau. Taigi visi nariai esate kviečiami dalyvauti, bus pranešta anksčiau. Taigi visi nariai esate kviečiami dalyvauti, bus duodami raportai iš suvažiavimo. Vieta—102-02 Liberty Ave., 7:30 val. vak. Komitetas. (54-55)

PHILADELPHIA, PA.

LLD 10 kp. susirinkimas įvyks 8 d. liepos, Rusų klube, 1150 N. 4th St., 7:30 val. vak. Bus raportai iš LLD seimo. Prašome narius dalyvauti. Kom. (54-55)

LOS ANGELES, CALIF.

LDS 35 kp. ir LLD 145 kp. susirinkimai įvyks liepos 10 d., 11 val. ryto, Danų salėje, 1359 W. 24th St. Bus raportas iš LLD 145 kp. išvažiavimo ir kitų svarbių reikalų. Sakalių Zemaits. (54-55)

WORCESTER, MASS.

Pasitikimas delegatų iš olimpo. LDS 57 kp. rengia vakarinę Olimpią parke liepos 9 d. 5 val. vak. Kviečiame visus dalyvauti linksmam praleisti laiką. Turėsime skanių valgių ir išsigėrimų, taipgi ir muzikos. Valdya. (54-55)

MATTHEW A. BUYUS

(BUYAUSKAS)

LAI DOTUVIŲ

DIREKTORIUS

Newark 5, N. J.

Market 2-5172

426 Lafayette St.

SOMEONE ELSE'S HUSBAND AND SOMEONE ELSE'S WIFE...!

KIRK DOUGLAS NOVAK
ERNIE BARBARA KOVACS RUSH

Strangers When We Meet

at Doors Open 9:30 A.M. ONLY. **CRITERION**
8 West 42nd St. • JU 2-1723